5/171
Mai 2017
Anul XIV

Cafeneaua literară

suplimente ARTE POETICE

Gérard PFISTER: M de la *Muzică*

Tudor Teodorescu-Branişte, în proiectul Valori argeşene – Valori naţionale

Miercuri, 26 aprilie, s-a desfăşurat, la Biblioteca Judeţeană Argeş, susţinută de o expoziţie de carte exemplificatoare, încă o conferinţă din ciclul de conferinţe „Valori argeşene – valori naţionale”, iniţiate de Instituţia Prefectului. În miezul atenţiei, s-a aflat gazetarul şi scriitorul Tudor Teodorescu-Branişte, argeşean după mamă, născut la Piteşti, în ziua de 12 aprilie a anului 1899, trecut la cele veşnice în 1969.

Cuvântul de deschidere i-a aparţinut Prefectului de Argeş, Emilian Dragnea, care a reiterat, expresiv, importanţa proiectului, în contextul conturării unei dimensiuni identitare aşezate şi clare. În acelaşi spirit, gazda evenimentului, Octavian Mihail Sachelarie, a realizat un profil sugestiv – cu accent pe complexitatea personalităţii, a structurii afective rare, din perspectiva secvenţelor temporale trăite – al lui Tudor Teodorescu-Branişte.

Directorul Direcţiei Judeţene pentru Cultură şi Patrimoniu Cultural Naţional, Cristian Cocea, a captat, ca de obicei, atenţia, evidenţiind calitatea de portretist a gazetarului-scriitor, intransigenţa în materie de virtuţi şi defecte, sangvinitatea pamfletului politic, în ciuda unei înclinaţii nebănuite către a pipăi cu blândă ironie – de-această dată, accentul cade pe blândeţe – adâncimea lucrurilor. Cristian Cocea a ilustrat acest aspect, mai puţin cunoscut, lecturând un fragment din „Elogiul bârfelei”, care aduce în prim-plan un Teodorescu-Branişte absolut fabulos.

Informaţii preţioase şi riguroase a oferit conf. univ. Delia Duminică (Facultatea de Jurnalism şi Comunicare a Universităţii din Piteşti). Delia Duminică este doctor în Tudor Teodorescu-Branişte, aşa se şi explică patosul cu care a reuşit să ţină în priză sala. Tinerii prezenţi la conferinţă au aflat, de exemplu, că numele din certificatul de naştere al gazetarului era Theodor Teodorescu, abia în 1955 şi l-a luat oficial pe cel de Tudor Teodorescu-Branişte, nostalgic după pseudonimul cu care şi-a semnat primele cronici literare, cele de la 16 ani – Andrei Branişte – personaj de roman din epocă.

Avocat, pledant doar într-un singur proces, Teodorescu-Branişte a militat îndârjit, în presă, pentru oropsiţii de toate felurile, în general, pentru ţărani, în special, i-a promovat pe ziariştii tineri, în cele două publicaţii pe care le-a condus – „Jurnalul” şi „Jurnalul de dimineaţă” –, a detestat războiul şi pe îmbogăţiţii de război şi, democrat declarat de stânga, s-a opus nazismului, pentru ca, ulterior, înţelegând toate consecinţele opţiunii sale politice, să sfârşească izolat, sărac, bolnav şi singur.

Iată că, în 2017, Tudor Teodorescu-Branişte primeşte lumina recunoaşterii. Ca ziarist, ca scriitor – cea mai cunoscută carte a sa este romanul Prinţul, ecranizat în 2004 – şi ca om. Primeşte lumina recunoaşterii ca pe lumina Învierii. Şi, prin el, comunitatea argeşeană învaţă să-şi ţină capul sus.

Denisa POPESCU

Festivalul de C'ARTE la Biblioteca Judeţeană Argeş

În ultima săptămână a lunii aprilie, Biblioteca Judeţeană Argeş a organizat Festivalul de C'ARTE, prilejuit de sărbătorirea Zilei Internaţionale a Cărţii şi a Bibliotecarului. Cu această ocazie, au avut loc două conferinţe în scopul promovării cărţii şi implicit a lecturii.

Prima conferinţă, intitulată „Cartea ca destin”, i-a avut ca invitaţi pe acad. Gheorghe Păun şi pe scriitorul şi criticul literar Alex. Ştefănescu. A doua zi, criticul şi istoricul literar Dan C. Mihăilescu a conferenţiat pe tema „Mai este nevoie astăzi de carte şi bibliotecă?”.

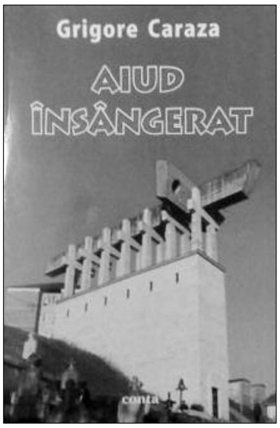
În cadrul acestei manifestări culturale au avut loc expoziţii de carte, dar şi expoziţia de pictură ,,flori, peisaje şi nuduri”, realizată de artista Yasmina Moscovici, din Venezuela. O seară muzical-literară intitulată „Poezie şi jazz”, avându-i ca protagonişti pe Amelia Stănescu, poetă, şi Dorian Pârvu, la pian, s-a numărat, de asemenea, printre activităţile prilejuite de eveniment.

Am remarcat şi de această dată strădania şi bucuria amfitrionului acestor manifestări, directorul B.J. Argeş, Octavian Mihail Sachelarie, de a aduce în faţa publicului interesat de C'ARTE personalităţi de mare ţinută ale lumii culturale. (**L. RUS**)

Amintirile lui Grigore Caraza

O figură legendară a detenţiei în temniţele comuniste: Grigore Caraza*. Fiu al ţinuturilor nemţene, d-sa a însumat 21 de ani de puşcărie şi 2 ani de domiciliu forţat, ceea ce reprezintă un dramatic record. Amintirile lui Grigore Caraza poartă aşadar girul unei experienţe ieşite din comun. Dar ele nu constituie, în senzaţionalul lor neguros, în aparenţa de neverosimil pe care-l capătă, mărturia unui caz izolat, ci înfăţişează în genere suferinţa deţinuţilor politici din ţara noastră, în contextul suferinţelor întregii ţări comunizate. Ne oferă un eşantion, e drept, unul dintre cele mai expresive, al unei situaţii echivalată, fără exagerare, cu o bolgie infernală.

Referindu-se la anii 1962-1964, pe care i-a petrecut în închisoarea Aiudului, autorul mărturiseşte cu litere incandescente: „Pentru toţi cei care au refuzat reeducarea, (aceasta) a reprezentat cea mai crîncenă anticameră a iadului, acolo unde mii de oameni aruncaţi trebuiau să fie ucişi lent, în chinuri care depăşeau cu mult metodele Inchiziţiei". Mîncarea pe o zi nu depăşea 600 de calorii, adică un sfert din normalul ce se cuvenea unui adult. Frigul se întîmpla să fie atît de cumplit, încît tineta sau vasul cu apă îngheţau în celule. Între orele 5 dimineaţa şi 10 seara, cei închişi nu aveau voie să se aşeze pe pat ori să se sprijine de perete, obligaţi a se mişca maşinal într-un spaţiu ce nu depăşea 2 metri pătraţi2 metri pătraţi. Ocările, bătăile, torturile erau la ordinea zilei. Ce ar fi putut fi, în atari condiţii de exterminare, „reeducarea"? Forjarea de către torţionari a „omului nou": „«Omul nou» dorit de aceştia era o simplă piesă de şah pusă la dispoziţia celui care joacă, era un animal care putea fi dus de funie direct la abator pentru a fi sacrificat. Comuniştii urmăreau ca toţi acei care erau cineva în viaţă, care aveau o personalitate distinctă, un punct de vedere, un sprijin pe verticală – în Dumnezeire – să fie reduşi la zero".

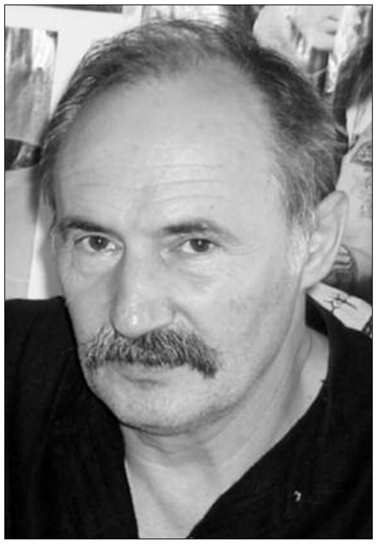
Fireşte, erau vizate cu precădere personalităţile de valoare, caracterele, pentru a fi lichidat obstacolul întruchipat de conştiinţa acestora, dar şi pentru a da un semnal negativ întregii obşti, pentru a o transforma mai lesne într-o turmă obedientă. Sinistra „reeducare" n-a avut loc doar la Piteşti, unde a fost demarată de către patibularul Ţurcanu, ci şi în alte penitenciare, nu o dată cu concursul unor deţinuţi beneficiind de o remarcabilă dotare intelectuală, care au acceptat însă a se pune la dispoziţia schingiuitorilor, între care o foarte cunoscută figură a ierarhiei bisericeşti actuale şi, se pare, un ilustru teoretician literar... Cu abilitate, Securitatea apela la un set larg de mijloace de convingere, de la promisiunea unui regim mai puţin sever în detenţie pînă la eliberare, fără a uita să apese pe clapele sentimentale, evocînd suferinţele familiei lovite de durerea despărţirii. Unii au cedat ispitei. Şi nu doar cei ce păreau mai vulnerabili. Persoane care au avut la un moment dat tăria de a susţine moralul altora în momentele dificile, au acceptat şi ele compromisul. Aici ne amintim cu strîngere de inimă de cedările la care au consimţit cîţiva dintre intelectualii noştri de prim-plan, care s-au impus prin activitatea lor după „eliberarea" din 1964... Organele represive aplicau străvechiul dicton *Divide et impera*. Strădania lor de a obţine declaraţii de solidarizare urmărea un dublu ţel: pe de-o parte să-i anihileze moralmente pe cei cooperanţi, pe de alta să-i demoralizeze pe ceilalţi, în nădejdea că tot mai multe conştiinţe se vor lăsa racolate.

Însufleţit de o neclintită credinţă în Dumnezeu, Grigore Caraza va fi realizat Răul unui asemenea fenomen în sens teologic: „Esenţa Răului ce domină în lume constă în înstrăinarea reciprocă şi dezbinarea tuturor existenţelor, în a le opune şi exclude reciproc" (Vladimir Soloviov). Eroicul Caraza a făcut parte din rîndul celor foarte puţini care nu s-au lăsat îngenuncheaţi de operaţia „reeducării". Nu numai că şi-a reafirmat mereu crezul civic şi mistic, dar a săvîrşit şi un gest nemaiauzit: a refuzat să iasă din închisoare în 1977, deci într-o perioadă cînd regimul pretindea că a renunţat să mai aibă deţinuţi de conştiinţă. În mediul anost în care ne mişcăm, nu ne rămîne decît să ne întoarcem la figurile curajului dus pînă la sacrificiu dintr-o epocă ce s-a încheiat şi nu prea, odată cu răsturnarea dictatorului. În rîndul lor se cuvine să stea neapărat pilduitorul Grigore Caraza.

Gheorghe GRIGURCU

* Grigore Caraza: **Aiud însîngerat**, Ed. Conta, 2009, 388 pag.

Virgil DIACONU
Prietenia româno-chineză

Lucrare de control

Popoarele noastre sunt popoare prietene. Lucrul cel mai de preț pentru noi este munca. Munca pe ogoare, munca în uzine și munca de partid.

E drept că poporul român muncește mai pe nimic și că munca lui se duce pe apa sâmbetei. Dar și poporul chinez muncește mai pe nimic și munca lui se duce pe apa Fluviului Galben.

Prietenia dintre poporul român și poporul chinez este istorică. Acum 300 de ani, un român, pe numele său Nicolae Milescu Spătarul, a ajuns în capitala Chinei. El a fost primul care a înnodat prietenia româno-chineză. Și de atunci înnodată a rămas.

Pe vremea cravatelor roșii, prietenia noastră a mai făcut un nod. Un nod roșu. Conducătorul nostru iubit l-a vizitat pe conducătorul lor iubit.

Noi am văzut la televizor bucuria aplaudacilor chinezi și multe steaguri. Sărăcia și botnița nu le-am văzut.

Pe atunci, ei aveau un castron(el) de orez pe zi, noi – o pâine. Când la ei nu se găsea carne, la noi era interzis să tai porcul. Ei aveau steaguri roșii, noi – cravate roșii. Ei înălțau conducătorului lor cântece, noi – poezii. Care cu toate erau dedicate conducătorului nostru iubit.

Seara, muncitorii și țăranii chinezi se întorceau cântând de la muncă. Ziua, noi ascultam la difuzor înălțătoarele omagii. Ei erau fericiți, noi eram fericiți.

De ziua națională, prietenii noștri desenau cu trupurile lor chipul lui Mao. Noi defilam cu chipul conducătorului. Ce copilărie frumoasă am avut!

Ei erau cu toții una cu conducătorul lor. Noi – una cu conducătorul nostru.

Ei erau în uniforme, noi – uniformi. Ce copilărie frumoasă am avut!

Asociația de Prietenie România - R.P. Chineză

În orașul meu s-a înființat de curând Asociația de Prietenie România – R.P. Chineză. Cineva din orașul meu conduce prietenia româno-chineză.

Asociația de prietenie are obiective importante. Se vor cultiva, cu rădăcini cu tot, relațiile comerciale, sportive și culturale.

Relațiile culturale dintre popoarele noastre sunt deja pe rod: un grup de fotbaliști chinezi s-a pregătit anul acesta la Școala de fotbal *Nicolae Dobrin*.

Fotbaliștii chinezi au învățat să dea cu piciorul în mod viguros, românește, așa cum se dă cu piciorul pe la noi. La tot ce nu înțelegi și la tot ce nu este al tău.

În același timp, câțiva români s-au deplasat în Republica Populară Chineză, pentru a se specializa în tradiționala artă a ping-pong-ului. Ping-pongul este arta de a trimite mingea sau răspunderea de la unul la altul. Doar cel mai bun câștigă.

Cât au stat în România, fotbaliștii chinezi au învățat românește. Cât au jucat ping-pong în China, românii au învățat chinezește. Noi suntem popoarele prietene: ne cunoaștem culturile, limbile, mingile...

Zidul

O mare realizare a poporului prieten chinez este Marele Zid.

O mare realizare a poporului român este Canalul Dunăre - Marea Neagră.

De pe lună nu se vede nici poporul chinez, nici poporul român. Dar se văd zidurile. Mărețele ziduri! Cei îngropați sub ele nu se mai văd.

Mulți dintre noi visează să vadă Marele Zid. Dar ei nu trebuie să iasă neapărat din țară pentru asta. Pentru că zidul este chiar în noi. Și atunci, visul nostru nu poate fi acela de a ajunge la zid, ci acela de a scăpa de zid. Chiar așa: cum ai putea să scapi de zidul pe care cineva l-a ridicat cu atâta sârg, piatră cu piatră și an după an, în tine?

Popoarele noastre sunt popoare prietene. Pe ele le unesc aceleași împliniri. Același zid...

Notă

Toate numele de personaje și locuri nu au nicio legătură cu ceea ce numim realitate. Textul este o pură ficțiune. El a fost publicat inițial în revista *Societatea literară*, nr. 3, decembrie 2003, pe care o instrumentam, ca supliment al cotidianului *Societatea argeșeană*.

Învierea Domnului şi ziua a opta

O, Paştile cele mari şi preasfinţite, Hristoase;
o, înţelepciunea lui Dumnezeu, pacea şi puterea.
(***Tropar, Canonul Învierii***)

Observaţia lui Heraclit din Efes că totul curge, că totul e o trecere este de natură fenomenologică. Ea nu are merite morale.

Omul însă este o fiinţă morală. Acesta este lucrul care dă valoare şi sens existenţei sale.

A fi om, biologic şi psihologic vorbind, nu este lucru mare. A fi bun, a face binele, iată ce îl face pe om mare. O spune şi proverbul românesc în alţi termeni: „A fi mare nu-i mirare; a fi om e lucru mare".

Binele şi răul sunt însă categorii metafizice, chiar dacă sunt comune vieţii umane. Dumnezeu, fiind binele suprem, este cel care îi sădeşte omului conştiinţa binelui, iar legătura cu Dumnezeu la nivelul binelui este ceea ce îi conferă omului cea mai înaltă demnitate posibilă.

Deci, dacă aşa stau lucrurile, vorbind de trecere, trebuie observat că nu aceasta în sine este importantă, ci felul în care ea se petrece, ori de la ce spre ce se trece.

Aici intervine rolul capital al Sfintelor Paşti, ca eveniment de trecere de la rău la bine, invocat în trei dintre multiplele sale sensuri posibile: cel din Vechiul Testament, din Noul Testament şi de la noua „plinire a vremii" ce va să fie, în eschaton.

Paştile Vechiului Testament, Pesach, trecere, a însemnat un mare bine făcut de Dumnezeu poporului ales aflat în Egipt, în robie, mai precis, salvarea de la moarte a întâilor născuţi în familiile evreilor prin ritualul ungerii uşorilor corturilor lor cu sângele mielului pascal (în timp ce fiecare născut în fiecare familie egipteană era ucis).

Această trecere a îngerului Domnului pe la case, salvatoare pentru unii, ucigătoare pentru alţii, a reprezentat şi o prefigurare şi o anticipare a trecerii Mântuitorului Iisus Hristos de la moarte la viaţă şi, prin El, a tuturor celor ce au crezut şi cred în El şi au asumat în mod adecvat, după învăţătura Sa, a Sf. Apostoli şi a Bisericii, evenimentul Învierii.

Cu alte cuvinte, aşa cum în cazul Paştelui salvator din Vechiul Testament, pentru ca salvarea să aibă loc, a fost nevoie de totala credinţă a evreilor în cuvântul Domnului Dumnezeu şi punerea în practică a rânduielii implicate, la fel, pentru ca Învierea lui Hristos să devină eficientă, mântuitoare pentru noi, este nevoie de credinţa noastră totală, necondiţionată, şi de împlinirea rânduielilor ce decurg din această credinţă potrivit tradiţiei apostolice şi a Bisericii ortodoxe.

Al treilea tip de trecere ce poate avea loc numai în şi prin învierea lui Hristos, prin trecerea Sa de la moarte la viaţă, este cea de la existenţa noastră terestră la cea din ziua a opta a facerii lumii, „ziua cea neînserată a Împărăţiei", cum frumos o numeşte un tropar (Canonul Paştelui, Cântarea a noua), adică la existenţa noastră transfigurată ce implică participarea noastră la viaţa divină, comuniunea noastră finală cu Dumnezeu în Împărăţia Sa, când se va împlini nemeritata şi surprinzătoarea chemare a Fiului lui Dumnezeu către noi: „Veniţi binecuvântaţii Părintelui Meu şi moşteniţi Împărăţia care v-a fost gătită vouă de la facerea lumii" (Matei 25, 34).

Aşadar, Învierea Domnului este anticipată în Vechiul Testament, dar pe de altă parte ea însăşi anticipează un nou ev, un al treilea testament, acela al stării de graţie a Împărăţiei pregătite nouă de la începutul creaţiei potrivit promisiunii divine.

Cu alte cuvinte învierea Domnului întruneşte în ea şi leagă cele două mari dimensiuni existenţiale, cea de la facerea lumii, sau chiar de înainte de facerea ei, din planul divin al facerii, cu cea eshatologică de după sfârşitul lumii în forma ei actuală, un fel de sumă a unui minus infinit şi a unui plus infinit, ca într-o cuprindere totală şi nedepăşită a întregii aventuri (în sensul etimologic al cuvântului) a aducerii existentului creat de la nefiinţă la fiinţă, inclusiv a destinului eshatologic al acestuia.

Parafrazând o vorbă a Sf. Părinţi care spuneau că lumea a fost creată în vederea Bisericii, putem zice că lumea a fost creată în vederea Învierii, a transfigurării, învierea lui Hristos devenind astfel punctul de sprijin, centrul întregii existenţe în general, al existenţei umane în special.

În acest caz, are dreptate „scriitorul de cântări" să definească Învierea ca fiind *mare* şi *preasfinţită* şi ca întruchipând şi revelând trei din marile atribute ale lui Dumnezeu: înţelepciunea, pacea şi puterea, evident, împletite în, şi încununate de iubirea Sa paradoxală faţă de noi.

Această iubire este recunoscută de autorul troparului la care ne referim întrucât adjectivele folosite, felul cum pune cuvântul în text, tonul abordat, denotă totala sa admiraţie, uimire faţă de minunea învierii Domnului, „Paştile cele mari şi preasfinţite", mai exact, starea de copleşire în care se află şi pe care ne-o transmite, şi care copleşire este deci, nu un act ocazional, de moment, ci mult mai important şi mult mai mult, o stare, un mod de a fi.

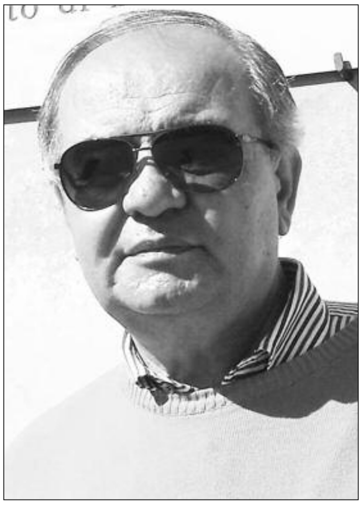
Iar noi, asumând învierea lui Hristos înseamnă că trăim în anticipare, ca atunci când te afli departe de locul unde vrei să fii şi trăieşti fremătând, dar îndreptându-te către acel loc, precum fiul risipitor după miracolul convertirii, al „venirii în fire", care se îndrepta fremătând, copleşit de emoţii spre casa părintească.

Deci şi noi, scăpaţi de moarte ca şi poporul ales în Egipt şi împreună cu toţi cei care prin generaţii au crezut în învierea lui Hristos, Îl lăudăm pe Cel ce ne-a deschis porţile Împărăţiei, cu înălţătoare mărturisire:

„Hristos a înviat din morţi
Cu moartea pe moarte călcând
Şi celor din morminte
Viaţă dăruindu-le."

Pr. Prof. Dr. Theodor DAMIAN
Sfintele Paşti 2017
New York

Cartea ultimativă a lui Livius Ciocârlie*

Despre vieţuire

„Structura vieţii mele e stereotipia.”

Livius Ciocârlie (**Urmare şi sfârşit**, Editura Tracus Arte, Bucureşti, 2016) este un ocrotitor al existenţei. Se bucură, dificil şi esenţial, de viaţă. Recunoaşte că nu copilăria, dar sejurul la Bordeaux şi pensionarea de azi sunt momentele sale bune de existenţă. Viaţa îi apare un concurs de împrejurări aproape nonevenimenţiale, excelând prin rătăcire: „pentru mine viaţa e făcută din şanse, reuşite, eşecuri, întâmplări lipsite de însemnătate – astea mai ales – şi multă lipsă de sens.” Viaţa sa e „mai nimic”. Iată o reîntâlnire vitală cu bunul său prieten, Mihai Bogdan, scriitorul romanului *Mai nimicul nostru*. O viaţă la limita inexistenţei. „Aproape că nici nu trăiesc.” Undeva, exprimă o identificare telurică, nonspirituală: „mă fac una cu pământul”. Pământ, nu viaţă. Nici vorbă de existenţă în sens filosofic. De sensul spiritual, religios, ce să mai spunem? Vom vedea aici, undeva pe alături, şi acest aspect. Viaţa, deocamdată: titlul unui poet... Totuşi, iată ceva „existenţialist” în ea, la modul lui A. Camus, sisific: „Structura vieţii mele e stereotipia.” Însă fără sensul fericit al monotoniei. Apoi, munca scriitorului nu are monotonia condamnatului care aduce în acelaşi loc bolovanul smuls fără voia sa din braţe şi prăvălit.

Nu scriitorul-confesor întrece viaţa, aceasta îl domină, iluzionează, încurcă, rătăceşte. Scepticism ca, între alţii, şi la Cioran. Acum, Ady Endre: „Vorba lui Ady: La ce viaţa, lupta pentru ce?/ Ducă-se dracu.// (L.C.): Simt că mă apropii de dracu’ cu aceste însemnări.” Aproape că aceasta este calea nevestei lui Iov, refuzată de el. Dar nu este un blestem, o hulă, faţă de Cel Care Este (nu şi pentru confesorul contemporan), este mai degrabă o teamă exasperată. În plus: produsă de mărturisirile scrise. Ce i se pare cert de mărturisit este că a avut o viaţă stăpânită de nelinişte. Pe aceasta şi-o prezintă, şi-o explică atât cât o poate şi înţelege. Noi nu avem altceva de făcut decât să-i urmărim coerenţa, logica, silogistica. Ultimul termen e al lui Cioran, de care s-a ocupat obligându-l la întâlnirea cu sine, (*auto*)comentatorul. Iar Cioran este autorul *Silogismelor amărăciunii*. Silogisme şi amărăciune sunt doi termeni neexprimaţi, doar sugeraţi, la Ciocârlie. De altfel, el nu-şi pune existenţa în silogism, în logică. Încearcă, pe cât poate, să o sustragă şi retoricii, deşi ştie că orice discurs este obligat la persuasiune. Care la el, am constatat, ia chip de stilizare. El nu îşi vede viaţa, fie şi fără sens şi evenimente, limitată la gândire, la idee. Mai degrabă li se opune. Nu critic, dar din realism, din respect pentru adevăr. „O viaţă care nu s-a supus raţiunii (prea multă nici n-aş fi avut), n-a găsit un adevăr.” Raţiune fără sens, într-adevăr, nu prea are sens. Vorba lui: *cam nu*...

Reflectează cu amărăciune – stereotipă, comună, de la nivelul cel mai de jos – la strâmbătatea şi neîndurarea vieţii. „E nemiloasă viaţa cu cine face ceva pe lumea asta.” Puţini se abţin să spună, măcar nu foarte des, că orice faptă bună este pedepsită. Dar el nu se referă decât la faptă, fără a o califica. La orice faptă, deci, o putem noi califica drept bună ori rea. Nu poate spune ca L. Blaga într-un vers „Om al faptei nu sunt.” Chiar nu era? Şi opera, şi viaţa îl contrazic. Iar pentru Ciocârlie, suita de (ne)şanse este una de fapte. Pe diferite trepte de dezamăgire. Într-un loc mai are o certitudine: n-a ratat, a trăit cum a putut. Că ar fi şi aceasta o formă de victorie, nu o spune, ne lasă să ne sugestionăm.

Scriitorul încheie *Urmare şi sfârşit* cu o anume legare de Al. Maiakovski, poetizând moartea uşoară care vine pe nori... O moarte uşoară este o dorinţă comună, cerută, sugerat sau expres, ca o răsplată.

Bătrâneţea este desigur o linie geometric perpendiculară pe linia finală, a morţii. Pe care vrea să o primească docil, curajos, mioritic... Într-un fel, eroic. Într-alt fel, compensativ faţă de neliniştea stăpânitoare a vieţii lungi, dar totodată resimţită ca nesimţită. Ori, cum spune: netrăită. Iar atitudinea aceasta faţă de bătrâneţe şi moarte nu-i cade moralmente bine. Voinţa de înfruntare anulează voinţa de confruntare. „Totuşi, n-am bunul-simţ să protestez şi eu, că oamenii îmbătrânesc, că oamenii mor. (Ce pagină frumoasă scrie Cărtărescu, protestând!)”. Înainte de *Solenoid*, unde protestul „pichetiştilor” se ridică de la pământ la cer, din social în metafizic. Scriitorul *Urmării*... ar vrea, iată, să intre în rândul „pichetiştilor” din *Solenoid*...

Se exprimă cu siguranţă, cel puţin retorică: „Nu mi-e frică de boli cât mi-e frică de medici, nu mi-e frică de moarte cât de înmormântări.” Comediograf sau dramatic? Cât de (ne)serios? Mă gândesc îndeosebi că nu e acelaşi lucru să-ţi fie frică de medici (unul celebru spunea că 80 la sută dintre confraţii români greşesc cu consecvenţă tragică diagnosticele), faţă de frica de înmormântări, la plural, cu trimitere la ceea ce li se întâmplă altora. Am reţinut şi asemenea referiri. Notează cu mişcătoare omenie că moare, la 81 de ani, tenismenul Achim Dragomir. Un cloşard, alungat din scara blocului unde locuieşte fiica, Alexandra, este revăzut, iată, încă viu, cu strângere de inimă, după 13 ani. Dar notează sec despre extincţia unei poeticiene: „Tocmai mi-a telefonat Nela: a murit Irina Mavrodin.” Mă întreb dacă nu era mai bine să nu fi notat, dacă s-a oprit, nu ştiu la ce semn, doar la atât.

Sigur, el nu spune, naiv, că moartea e ce li se întâmplă doar altora. Dar în fraza tocmai citată despre boli, medici, moarte şi înmormântări îşi pune extincţia în paranteză. O suspendă, dintr-o încredere sănătoasă, foarte veche (apropiată de expresia *dum spiro spero*). Pe la începutul *Urmării*..., notează cu încântare presupusă: „Am renăscut din cenuşă.” Reia din Scipio, citat de Montaigne: „Înainte să o pot spune, să ne vedem murind.” Ne apreciem reciproc după cum murim... Unul pe altul, desigur, nu fiecare pe el însuşi. (Ştiu pe cineva care spunea cu un anume umor despre moarte, şi cred că n-o

spunea chiar de la el: „Eu să mă văd mort!" Superficial, fireşte, dar, cât îl priveşte, liniştitor. A trăit aproape 91 de ani şi, dacă nu i s-ar fi prădat munca, nu s-ar fi oprit din *trăire*, cuvânt plin în ceea ce îl privea. Un vecin sărac şi hoţ i-a evidenţiat neputinţa şi i-a grăbit sfârşitul.)

Prin moarte, Ciocârlie se desparte de Cioran, autor şi al *Inconvenientului de a fi născut*: „mă bucur că trăiesc şi nu mă supără inconvenientul de a muri". Dar Cioran este mult mai prefăcut. Stilizează instinctiv. Pe Ciocârlie îl obsedează moartea pedepsitoare, din ipostaza de stăpână discreţionară, fără noimă sau sens. De aceea nu protestează, nu i se opune. Dacă n-a făcut-o cu o anumită viaţă, ce rost ar avea să procedeze astfel cu moartea? Vrea să aibă curajul de a o cuceri, oferindu-i-se. „Multe lucruri m-au umilit în viaţă. Că nu m-am opus când trebuia să ne opunem, că n-am reuşit în scris ce aş fi crezut că pot să reuşesc… N-aş vrea să se adauge şi această ultimă umilinţă: frica de a muri." La viaţă umilitoare, măcar o moarte cu fruntea sus… Şansa de a reuşi este şi ea expusă: „pe patul de moarte, unde a murit mama, dorm ca un prunc". Dacă nu mă-nşel, parcă undeva numeşte patul acesta uter. Un obiect comun, patul, patul de moarte, care pe altul l-ar îngrozi şi mai mult, amintindu-i moartea celei care l-a născut, pe el îl ocroteşte pe deplin. A găsit o circularitate satisfăcătoare: de la uter la pat. Capătă o stare de cochetărie comică. Spune întunericului de care e privit: „Nu te grăbi!"

Eului său îi recunoaşte, nu dedublarea, alteritatea, înstrăinarea, cunoscute de Rimbaud, dar, în siajul lui Proust, multiplicarea: există „diferiţi «eu» în care locuiesc". Ori, prin poetul portughez Pessoa, multiplicator de euri creatoare, unificate în enunţul „eu îmi sunt", se dezvăluie vanitatea bănăţeanului care face caz retoric pe enunţul „cine mi-s io".

Pe planul conştiinţei, este necruţător, indiferent că se referă la sine sau la alţii: „am un supraeu excesiv de dur". Hipercritic. De aceea a trebuit să părăsească postura critică? La un supraeu dur, un sine moale până la, aspru percepute de conştiinţă, insignifianţă şi inexistenţă. „Ce să caut? Pe mine? Ce să găsesc?" Se ştie bine şi se arată… Un exces există şi în trăirea supraeului, anume unul negativ, la modul dominant solipsist. Notează o patetică dramă a nestăpânirii sensului. O repetă: „fără sens nu se poate!" (p. 46), „fără sens nu se poate!" (p. 94). Nu nonsens… „*Lipsă de sens* înseamnă că viaţa a apărut şi atâta tot." Nimic în viaţă, desigur că nimic în sine. Sau, concesiv: mai nimic. Doar închipuirile fără sens, dintr-un vers de T. S. Eliot. O bună făptuire capătă atributul sensului. Un sens etic. Există un sens, recunoaşte sau concede, în a face binele.

Despre „românism"

„Ce trebuie reformat, în toate privinţele, este poporul nostru grav bolnav."

Conştiinţa, supraeul, critice la modul neobişnuit, manifestă şi o bătaie etnică. De la om, glisează direct la român: citim că el trebuie ţinut de rău. Românilor le lipseşte încrederea, ceea ce ar fi un semn că n-o merită. Eşecul este cultivat ca reuşită în „varianta românească: o încurcăm noi cumva!" Conştiinţa critică deplină sau totală are mai cu seamă îndreptăţire etnică, populară. Să se schimbe întregul, nu anumite părţi. Schimbare, nu revizuire. S-ar impune, deci, o depăşire, delimitare, uitare, a lumii lui I. L. Caragiale. Printr-o largă şi adâncă reformă populară. „Ce trebuie reformat, în toate privinţele, este poporul nostru grav bolnav." Chestiune, presupun, nu doar medicală. Lasă că şi medicina românească (care ne doare) suferă de boli grave. Dar ce i-ar trebui unui astfel de popor, în fiecare ins, ar fi un supraeu dur? În ce formă: ca benefică ură a supraeului colectiv, apt să stea în lumina tare a adevărului, afirmat necruţător? De cine? De gânditori exponenţiali ca Schopenhauer, cel care, testamentar, declară ură pentru germani, iar „germanii nu l-au expulzat"? Ne lipsesc înţelegerea nemţească, în mod real şi substanţial dreptul la opinie, libertatea cuvântului. Nu avem un Schopenhauer. Sau nu l-a văzut nimeni, s-ar spune. Ca unii pe Kierkegaard, în… Patapievici. Dar nu la acesta se gândeşte în reflecţia sa etnicistă Ciocârlie, sedus moral(mente) de mai tânărul eseist fizician, comparat surprinzător cu propriul tată. Ciocârlie îl pomeneşte însă, aici, pe encomiasticul etnicist Dan Puric, popularul nostru Puric. Constată cum naţionalismul, deopotrivă meta- şi infra-istoric, ca formă de românism înfipt tare în dacism, l-a sedus şi pe naistul nostru mondial Gh. Zamfir, citat cu convingerea lui că dacii l-au „romanizat pe Traian".

L. Ciocârlie decelează niveluri, epoci, contexte etno-istorice nuanţate. Poziţionat lucid şi favorabil, susţine că, în perioada dintre cele două războaie mondiale, contextul european a fost mai nefast decât cel românesc. Contextul, factor decisiv, real-decizional, mai crede că a fost nesocotit în socialism, cu urmări catastrofice.

Politica „însemnărilor"

„Spun despre trecutul nostru că *am fi putut să ne opunem lui Ceauşescu fără a ne risca viaţa*, nu şi că *ar fi trebuit*." (s. L.C).

Ce scrie L. Ciocârlie sunt „însemnări", despre orice, nu şi chiar oricum. Ceva cuprinzător, evident că de sine cuprinzător. Extensiv programatic. Intensiv cât (se) poate. Deliberat nerestrictiv. Puternic, cu voinţă. Însemnările poartă o politică, nu o poetică. Ori o poetică derivată din politică. Ambele, în definitiv, persuasiv-insistente, manieriste, obsesive: „politica (nu poetica!, n. m.) acestor însemnări fiind bătutul apei în piuă şi, în consecinţă, a cititorului la cap". Iar cititorul nu se arată răbdător şi convins. În volum se notează că i se vând puţine cărţi… Regim relaţional elitist, de mutuală alegere, vie, concurenţială. Deopotrivă privilegiată şi normală, întrucât „cultura unei ţări se face cu adversari reali". Suferinţa este pentru ţară, reformabilă integral, deodată cu poporul, la care s-a referit expres.

Acceptă relaţia, identificată de Napoleon, politică-destin. Nici el nu ia democraţia cu uşurinţă. Cuvântul şi realitatea care o exprimă se cer atent potrivite. În caz contrar, se întâmplă ceea ce nu poate ignora: naivitatea Occidentului demonstrată prin exportul de democraţie în ţările arabe. Votul universal, majoritar, nu ajunge panaceul conflictului istoric, politic, economic, social. Democraţia rămâne foarte vulnerabilă la crize. Grecii, chiar şi germanii, prin Hitler, au probat faptul că şi democraţia greşeşte, deţine riscul de a face să decidă o majoritate ignorantă. Fapt esenţial: „Principalul defect al democraţiei: votul universal."

Îl ocupă şi preocupă depăşirea comunismului, personal, de către cei care l-au trăit şi cei care îl citesc, în ambele situaţii fără înţelegere. Speră într-o ieşire din blocajul nepăsător-vinovat al înţelegerii comunismului. Cu aspra-i conştiinţă, se dezvăluie „visceral la suflet" (formulă expresiv stilizată) cu tinerii care tânjesc după comunism, cu cei care n-au trăit în comunism şi-l laudă ca şi când l-ar fi cunoscut, preluând clişee mincinoase. Îi indexează şi pe nostalgicii care acuză temperatura casei de 20 grade, dar „uită" de cele 12 din comunism. Despre cum vorbim despre viaţa-n comunism constată că minţim prin scuze sau lăudăroşenie. Toţi spun că au făcut bine.

Comunismul înregistrează crime ori cazuri când, pentru nimic, tribunalul pretins popular pedepsea şi cu 25 de ani închisoare. Se mărturiseşte, *post-factum*, în vremea eliberată de cenzură, că sub dictatură a convieţuit limitat de compromitere, cu preţul apăsător al neimplicării ori nepăsării. „Spun despre trecutul nostru că *am fi putut să ne opunem lui Ceauşescu fără a ne risca viaţa*, nu şi că *ar fi trebuit*." (s. L.C). Nu cad bine cei care s-au abţinut să publice-n comunism, ca – din nou emblematizatul – H. R. Patapievici.

Se desparte de comunism râzând, dar nu leninist, sângeros, ci într-o formă de deriziune gravă, chiar şi onirică: într-un vis, Ceauşescu îi apare un ins caraghios, în papuci... În prezentul istoric, despre al treilea preşedinte postcomunist, Traian Băsescu, însemnează că „A făcut lucruri bune, destule condamnabile." Condamnabile, presupun, nu dintre cele bune. În anii de după comunismul de stat, crede că a fost, este în continuare, bună alternanţa la putere, dar nu cu impunitatea clasei politice. Notează şi că el şi soţia îl votează la primăria Capitalei pe Nicuşor Dan.

Morala păsului

„Morala mea: (...) să-ţi pese de celălalt."

După *Urmare şi sfârşit*, Editura Tracus Arte, Bucureşti, 2016, Livius Ciocârlie are un cod moral minimal, fundamentat pe – s-ar spune, dacă termenul n-ar fi compromis ideologic şi politic – tovărăşie. „Morala mea: (...) să-ţi pese de celălalt." Morală activă. Nu spun activistă. Dar pentru aceasta trebuie să fie energic, vital. Or, este astfel, doar ca rezistent, iată, octogenar. Faptele care înlătură nepăsarea nu sunt atât de spectaculoase încât să fie memorabile. De reţinut este că nu spune, pare a nu şti să spună, *nu*. Dă întotdeauna celui care cere, cu sens şi rost exclusiv moral.

A copilărit în cartierul Iosefin din Timişoara, de unde mai pomeneşte şi strada Take Ionescu, şi mărturiseşte o dublă relaţie cu oamenii acolo şi ulterior la Bucureşti. „Acasă, am trăit printre oameni civilizaţi şi indiferenţi. Aici, la Bucureşti, sunt indiscreţi şi omenoşi." Pentru el, care are ca cerinţă primă de la om să-i pese de semeni, remarcându-şi astfel omenia, s-ar spune că acum raporturile umane sunt mai bune, deşi nu tocmai bune: nu-i pot, evident, repugna civilizaţii şi nici n-ar empatiza cu indiscreţii.

Notează, ilustrativ, că B. Fondane ar fi fost ticălos, dacă şi-ar fi lăsat sora singură dusă în lagărul nazist, unde a fost şi el gazat. Nu e nepăsător, întrucât nu suportă nepăsarea pentru nimeni, nici pentru el. Îi pasă de nepăsarea altora faţă de sine. Se simte din antumitate uitat în nepăsare. Se potriveşte cu M. V. Llosa, care scrie că lehamitea, altfel spus nepăsarea, ajută dictatura. Iar dictatura face multora viaţa însăşi. Politica e viaţa, fiinţa, iar omul, de la Aristotel, este vietate politică.

Moralistul identifică la contemporani meseria de a fi fără caracter. Delicatul se (des)califică, cu un termen rar, propriu, în *mutaflete*. Ca un altul, (d)enunţă delicateţea fatalmente pedepsită. Întâlneşte periodic un, cum îi spune, prost şi nu face nici un gest ca să-l evite, însă nu e atras de interesul de abis al prostiei. Ajunge până la limita smereniei creştine, evocată, dar nu şi invocată. Are conştiinţa unor lacune pe care le deturnează într-un mod teatral. Fără voinţă de putere, agreează puterea care se delasă. Nu refuză, nu spune *nu*, altora? Dar, în esenţă, nici lui însuşi. Se ia aşa cum este. Conştiinţa critică pare a fi singura ce-i serveşte de îndreptare, atât cât este posibil. S-a născut, la limita inexistenţei, cu un destin comediografic. Nu trăieşte inconvenientul de a se fi născut, întrucât abia dacă simte că e născut. „Impersonalitatea mea e şi nativă, şi asumată."

În fond, este un tolerant cu omul care ştie să (se) accepte cu exigenţă. Justifică totul prin faptul că trebuie să (primeşti să) fii şi mediocru în multe privinţe. Nu-şi îndepărtează radical opera (în felul lui Kafka sau al altora), dar îşi recunoaşte alienarea de propriul nume literar: „Tresar de câte ori îmi văd numele într-o revistă, neplăcut surprins." Îşi afirmă un fel de coerenţă sau corespondenţă între dotarea literară şi morală: „aşa cum am făcut literatură destul de bună din lipsă de calităţi, m-am ţinut destul de bine în epocă cu toată şubrezenia de caracter". Din puţin, mult.

Durul supraeu al lui L. Ciocârlie, acum prin analogie cu M. Eliade, se şi (des)califică: „Un iluminat, un preafericit, un – eu, nu el – idiot." I se-ntâmplă şi delicatului care trăieşte la limita *netrăitului* să se metamorfozeze până la a nu se mai recunoaşte: „mă port ca un bădăran", „grav dezgustat de persoana mea". Se suspectează, dar şi *aspectează*, şi dincolo de starea de veghe ştie că „în somn sunt megaloman". Face aici o listă foarte redusă de megalomani de toate zilele: Gombrowicz, M. Eliade, Radu Petrescu, N. Breban.

Ar face şi n-ar prea face literatură, privind prin ochelarii adevărului, sincerităţii, autenticităţii, cărora le dă, totuşi, expresie. Literatura, arta comportă, nu contestă, un fel de minciună. Neadevărul îi poate fi adevăr. Dar faptul rămâne valabil pentru o poetică a *mimesis*-ului, premodernă, seculară sau chiar milenară, aici absolutizată. Poziţie conformistă şi de bun simţ: „Pentru literatură, important nu e să fii sincer, ci să pari că eşti." Nu cu multe pagini anterior, pe o treaptă mai radicală, excludea raportul literaturii cu minciuna. În mod explicit. „Nu poţi să minţi literatura. În schimb, pe tine, scriitor, poţi să te minţi." Literatura ar avea o morală şi o moralitate autonomiste, peste voinţa autorului. Dar ea depăşeşte mobilul sincerităţii în translarea de la persoană la personaj. „Cu toate că sunt sincer, creez un personaj."

Crede că F. Mugur, evocat cu anume admiraţie în acest volum, n-a făcut bine salvând cartea de poeme a Marianei Marin, *Aripa secretă*, folosindu-se de tragedia fetiţei Anna Franck. Context fără scuză. Privind strict material, textual, cenzura, ea este delimitată de marele-i spirit malefic. „Cenzura (în comunism, n. m.) modifica, nu scria de la un cap la altul." Desigur. Ar fi absurdă imaginea auctorialităţii totale a cenzurii. E examinat un volum al poetului Aurel Dumitraşcu, cenzurat prudent de acelaşi Florin Mugur. În ce-l priveşte, L. Ciocârlie declară că a aruncat versiunile necenzurate la *Un Burgtheater...* şi *Clopotul scufundat* (fost *Viaţa şi opera în secolul douăzeci*). Fireşte, dacă este critică, în sens profesional, „N-ai crede, dar există şi cenzură benefică."

Califică bunul simţ sincer, adevărat, motivează că pentru curaj s-a plătit scump. Previne excesul, iar aici morala prefigurează o „filozofie": nimic mai (ori: prea) mult. Nu este ceea ce se numeşte un rigid legalist.

Un credo (ne)religios

„Obiectul credinţei *este* (s. a.), de asta sunt convins, dar eu nu am acces la el."

Se recunoaşte „nici chiar ateu, nici chiar fricos". Îşi află şi aici compatibilitatea cu Cioran, care notează explicit în scrisorile sale în limba germană: „Simplul ateism îmi repugnă." Nu este fricos, dar nici suficient de curajos, de eroic, pentru a fi credincios, în sensul, adoptat aici, al lui L. Bloy: *„Tout chrétien qui n'est pas un héros est un cochon."* Or, sinceritatea este baza de decolare a autorului de *însemnări*, acum urmate şi sfârşite, oarecum stilizate.

Înfruntă fără să nege. Nu este deloc legat prin credinţă în Dumnezeu şi îşi mărturiseşte cititorului „regretul de a nu putea crede", religios, creştineşte. Credinţa în nemurire este, să spun

astfel, crezută ca fiind fără înţelegere... Nu-şi poate suspenda înţelegerea, atât cât şi-o poate manifesta, mai curând nemulţumitor. Cu această putere de înţelegere îl afirmă pe Dumnezeu, unul impersonal. „Obiectul credinţei (Dumnezeu, n. m.) *este* (s. a.), de asta sunt convins, dar eu nu am acces la el.” Cum ar vrea să fie accesul? Nu ştie, nu caută a şti. Îşi dezvăluie dificultăţile, inconvenientele de a crede. Ceea ce-l reţine departe, într-o rezervă, este frica de Dumnezeu, neacceptată şi egalizată cu cea de un oarecare şef. Exprimă o rezervă morală, ca atare limitată, în convingerea că Dumnezeu pedepseşte fapta bună, luând ca ilustrare surprinzătoare ajutorul domestic. Îşi dezvăluie o poziţie simplă şi clară. „Simplu la minte fiind, continuu să spun: ori iubim, şi atunci nu ne temem în nici un fel, ori ne cutremurăm.” E curios că acum nu mai gândeşte prin logica terţului inclus, la care se referă undeva în acest volum, dar prin aceea a terţului exclus. Arată o atitudine circumscrisă omenescului şi memorează faptul că există oameni care cred sau nu cred aproape totul sau nimic. Îl plictisesc romanticii care „îi vor şi pe oameni, şi pe Dumnezeu”. Mod de a crede că omul şi dumnezeirea îi rămân incompatibile. Ca cititor al *Evangheliilor*, descoperă un Isus dublu, blând şi aspru. Prin urmare, în sfârşit: un Isus dezamăgitor, uman. În fine, respinge părerea teologilor că Dumnezeu a scris *Testamentele*. Nu inspirat, chiar *scris*.

Credinţa sa, în înţelesul ei larg? Ea ia forma fizică a pendulului. O exprimă în: „Cred în mişcarea de pendul...”, etc. Un pendulant, gândind şi-nainte, şi-napoi, cum de altfel ne încredinţează el însuşi. Pendulul lui Ciocus (cum notează că e alintat) este explicit(at) în cartea urmării şi sfârşitului de „ultimul” L. Ciocârlie.

Marian Victor BUCIU

* Fragmente din studiul *Livius Ciocârlie. Cartea ca încheiere a cărţilor*

Eu şi teatrul, pe scurt…

Pe 2 august trecut am împlinit patru decenii de activitate neîntreruptă pe scenă. O fi mult, o fi puţin? Numai Dumnezeu ştie. Eu ştiu doar că a meritat. Pe deplin. Am trecut prin atâtea, am văzut şi-am învăţat atâtea. La Teatrul Naţional Bucureşti am jucat sub şapte directorate. Şi nimeni nu m-a dat afară. Acum, mai am un pic până la pensia de pe hârtie, dar sunt încă activ şi cu poftă de lucru...

În toţi aceşti ani, aş spune că, printre toate cele, am învăţat să fiu OM. Unul drept, cinstit şi, mai ales, generos. Căci îmi permit să cred că generozitatea e caracteristica de bază a actorului care trăieşte *pentru* public şi *prin* public. Având drept adevărată răsplată aplauzele acestuia...

Am jucat în fel de fel de producţii, variate roluri. Sub diverşi regizori. Mici, mari, nepricepuţi ori geniali. Am cochetat o vreme chiar cu teatrul din subsoluri, aşa-zis independent. Şi aici încercându-se formule noi şi îndrăzneţe, prin care se încearcă a fi puşi în valoare îndeosebi tineri actori fără angajament permanent, dar deplin dăruiţi acestei nobile profesii. I-am sprijinit şi eu pe cât am putut. Deoarece Shakespeare, Goldoni, Molière, Cehov, Caragiale, Brecht, Ionescu þi ceilalţi de oriunde au scris capodopere pentru artişti de toate vârstele. „Valoarea nu aşteaptă numărul anilor”, este ştiut. Ceea ce contează fiind determinarea, devotamentul, seriozitatea, munca şi talentul. Cu aceste calităţi, şansele lor există şi merită a fi încurajaţi, îndrumaţi, ajutaţi. Precum mulţi alţii, predecesori, astăzi faimoşi în domeniu, neîndoios. Spre a-şi îndeplini cât mai strălucit menirea de a sluji necondiţionat scena şi publicul său iubitor. Astfel ca TEATRUL să meargă, neîncetat, mai departe. Lumea având nevoie de el totdeauna, ca o hrană de suflet vitală. Vivat, crescat, floreat!

Eugen CRISTEA

Fereastra

Adoraţia dervişilor

Cum să descrii ceva necunoscut, plin de taine, de o stranietate greu de egalat?... Să deschidem împreună poarta şi să privim un tablou, care parcă se sprijină de nisipurile unui ţărm de mare.

Nişte siluete ciudate, îmbrăcate simplu. Fesuri înalte din fetru, tronconice, şi veşminte lungi, închise la culoare, sub care se zăreşte albul ca de calcar al fustelor ample. Mâinile sunt încrucişate în dreptul pieptului, adânc petrecute, de parcă acolo ar ascunde toată bucuria lumii.

Un desen în negru şi alb, într-o lumină intraductibilă. În liniştea ca de început de lume, se aude un răpăit de tobe. Veşmintele negre cad la pământ unul după altul. Braţele se desprind de la piept şi se întind ca nişte aripi. Fustele albe încep să se rotească, în bucle incredibile, în tânguirea fluierului de trestie care însoţeşte mişcarea, la început lentă, apoi din ce în ce mai ameţitoare.

Ei sunt dervişii rotitori.

Mâna dreaptă se întinde către cer, să-L implore, să-L îmbuneze pe Creator. Mâna stângă coboară spre pământ, pentru a transmite energia primită. Capul este aplecat uşor într-o parte, din ce în ce mai mult, către braţul care imploră, care cere afecţiune şi înţelegere pentru întreaga omenire. Ca un fus învelit în poalele albe, dervişul se roteşte ameţitor pe ritmul muzicii – un plânset al spiritului – până când albul devine transparent.

Fluierul are sunetul din ce în ce mai trist. Sufletul îşi caută calea spre un loc al iubirii. Dar până acolo, până la aflarea adevărului, până la fărâma de iubire, arderea este necesară. Fără urmă de oboseală, dervişii nu se opresc din învârtit. Zâmbetul lor iradiază o linişte fără margini. Fustele se rotesc unduios în curbe largi.

Supunere, ascultare, ascensiune, comunicare şi împăcare cu sine. Apoi, albul acela rotitor, transparent, are din nou nuanţă de calcar. Braţele se adună încet. Se sfărâmă ego-ul.

Ei au dansat în jurul inimii.

„Ei au dansat în propriul sânge”.

Mâinile se încrucişează a retragere în dreptul pieptului, acolo unde, în timpul dansului, poate au adunat noi adevăruri şi noi învăţături.

Fluierul de trestie se aude ca un plânset uşor.

Tot ce a trebuit ars, a fost ars.

Liliana RUS

Nimicul frumos ambalat. Marea de gogoşari

Un răspuns şi câteva personale opinii

Mi s-a părut mai demult că tonul unor articole de atitudine ale lui Virgil Diaconu este cam virulent şi chiar îmi propusesem să-i sugerez prieteneşte să şi-l mai tempereze... Spunându-i că, în opinia noastră, nu *dă* bine ca un poet să „se lege" de alţi poeţi, fiindcă orice cuvânt se interpretează. Dar după ultima lui ieşire la rampă (în *Actualitatea literară* pe martie curent), chiar am simţit că trebuie să *vorbesc*, părându-mi-se că am ceva de spus în *cestiune*. Pentru că gestul lui de a lua în răspăr trendul actual al poeziei române – în general (şi cazul M.C. în special) – s-a tot repetat, am înţeles că el nu doreşte decât să-şi accentueze punctul de vedere în faţa opiniei publice scriitoriceşti (cum un poet folosea pe vremuri – astăzi nu mai este la modă! – ca figură de stil repetiţia).

Aşadar:

Şi noi credem că gogoaşa poetică M.C. este umflată artificial, fără însă a împărtăşi în totalitate opiniile *diaconeşti* în legătură cu opera poetică a respectivului. Cărtărescu – că de el este vorba – e un poet peste medie, care a mai scris (la viaţa lui...) şi lucruri inteligente, interesante, în trendul poeticii optzeciste. Prea puţine versuri *frumoase*, lirice (dacă nu se mai poartă?...!). Iar parodia trece, în postmodernism, drept *gen literar* valid: „textul ca gen literar", cum suna şi un titlu al nostru despre poetica *în blugi*. (Optzeciştii au crezut/ avut impresia că, literatura lumii fiind pe sfârşite, ei sunt datori s-o reinventeze, făcând un soi de sinteză „originală" a tot ce s-a scris înainte de ei: un soi de joacă „de-a Dumnezeu"...). Şi aşa s-a născut *Levantul*!

Levantul cărtărescian cultivă în mod deliberat, declarat un asemenea gen compozit, ironic-parodic – cum sunt şi alte titluri ale lui: *Poeme de amor* etc. Suntem şi noi de părere că, prin volumul *nimic*, autorul nostru de parodii... originale a cam dat-o în bară, urmărind să ajungă din urmă trendul actual al poeziei minimalist-mizerabil(ist)e. Ca şi când nu erau suficiente contrafacerile poeticii optzeciste care, în paranteză fie spus, au făcut destul rău poeziei române, afectând grav ideea de lirism adevărat, pe urmele unui curent alogen şi ale unei Avangarde de suprafaţă, nu de fond. Adevăraţii poeţi ai generaţiei (nu vă aşteptaţi să-i numesc!) s-au cam prevalat de poetica de grup, alegând căi proprii.

O generaţie întreagă de poeţi (dacă nu cumva două promoţii) a considerat că poezia tocmai aceasta este şi trebuie să exprime: nimicul frumos ambalat, cu, din loc în loc, „derapaje" metaforico-metafizico-existenţiale! Sau mitico-mistice. Asta a vrut să facă şi Cărtărescu, dar el a uitat să-i caute poemului şi vreo semnificaţie mai înaltă. O poezie care coboară în stradă sau face incursiuni în (auto)biografic ar fi cazul să se „împiedice" din când în când de câte-un sens existenţial uitat, abandonat de îngeri pe caldarâm; dacă tot nu se mai poartă acea metafizică veritabilă care a născut, în zorii istoriei, poezia... În acest context, ne aducem aminte de un „poem" al nostru, din copilăria poetică, poem care poate ar merita citat: „Tu mic Nimic/ Eşti mai mare/ Decât Marele Tot.../ Numai tu, Nimic/ Eşti desăvârşit, eşti mare.../ Da, poezia supremă, ideală/ E fila goală!" (*Odă Marelui Nimic*). Poate că mulţi din cei care s-au avântat, păşind prea apăsat pe urmele lui Walt Withman, Carl Sandburg, Jacques Prévért, s-au trezit şi ei într-o fundătură poetică.

Instituţia premiului literar (tot o gogoaşă!)

Iar în privinţa premiilor, probabil că M.C. ar merita mai degrabă Nobelul pentru Literatură, care se acordă pentru toată activitatea, decât Premiul Naţional – cel mai important premiu – de Poezie. Deşi, cum am spus, el este (şi) poet, dar nu ştie să-şi valorifice adevărata producţie poetică. (Cine ştie, poate este de găsit ceva valoros în cartea cu *Cincizeci de sonete*, care şi ele, majoritatea, sunt nişte sonate ne-sonete! Doar că sunt croite după ingineriile textuale – încă – în vogă.). Cât despre criticii lui *de casă* şi despre jurii... ce să mai zicem! Un mare critic, dintre cei care formează o generaţie, se compară cu profesorul orgolios care, dacă a făcut cumva o gafă evidentă la clasă, în expunerea lecţiei (i-a ieşit un „porumbel" din gură...), nu zice Stop!: am zis o prostie! Ci îi dă înainte... Ferească Sfântul ca tu, elev, să-i atragi atenţia că a greşit, că te-ai procopsit!

Mai-marii literaturii noastre de astăzi se prevalează mereu, prin articole-replică sau replici subtile la atacuri mai vechi, de faptul că literatura nu este, nu poate fi, democratică. Şi este adevărat. Dar acest postulat nu exclude alte criterii. Iată părerea noastră: Juriul Marelui Premiu merge pe următorul principiu: hai să epuizăm – prin acordarea premiului – valorile (tot de noi) consacrate, spre a putea trece cu fruntea sus mai departe! (V.D. are dreptate când afirmă că, dacă juriul de azi ar reprezenta altă generaţie poetică, el ar re-configura total tabelul elementelor poetice; pe masă – şi în vitrină – ar fi cu totul alte cărţi „de joc", altfel s-ar face *jocul*.)

Şi, să ne fie iertată *sfătoşenia* (avem şi noi o vârstă!), dar iarăşi trebuie să venim cu o comparaţie: cea cu completul de judecată... Dacă decizia juriului unui festival-concurs, premiu de poezie important, contrazice flagrant opinia generală a scriitorilor (care dau din gură..., nu a celor în cauză sau a celor care tac), aceasta se poate compara cu o sentinţă nedreaptă. Sentinţă care bruschează simţul de dreptate al omului de pe stradă, fără studii juridice – trecătorul. Poate că în nominalizările lui, juriul premiului naţional ar trebui să aplice (şi) un criteriu intergeneraţionist. Adică: să poată sta alături, pe masă, cărţile lui Adrian Alui Gheorghe, cu ale lui

Virgil Diaconu, amândoi poeţi de excepţie. Un Ioan Es. Pop alături de Costel Stancu (fiindcă pe Ion Chichere *îl scăparăm* de muri... Dar şi acum ar merita zeci de premii, post-mortem. Că şi pe marele Borges juraţii de la Stockholm îl cam uitară pentru Marele Premiu, deşi a trăit destul, nu ca unii din candidaţii români, plecaţi înainte de vreme să dea mâna cu Alfred.)

Am dat doar câteva exemple, deşi – cum bine v-aţi prins – nu tocmai la întâmplare. E clar că un poet, înainte de decernarea unui asemenea premiu, trebuie să confirme din plin, prin câteva (zeci de) volume. Dar, pe de altă parte, nu trebuie aşteptat ca un poet să-şi încheie opera, fiindcă am păţi-o ca în*nobel*izatorii cu Borges. (Scuzaţi rădăcina cuvântului, nu-mi cer nicio scuză: cei în cauză o merită din plin! Primul la rând pentru Nobel este probabil un matematician-poet-şi-muzician; iluzionist-farmacist-şi-aranian bramburist, fiindcă dinamitardul suedez pe ăştia îi cam uitase de la împărţirea bucatelor.)

Iar dacă domnii noştri juraţi nu se (mai) simt bine în postura de a fi *în-juraţi*, există şi o soluţie... Una aşa de simplă, că o cunoaşte şi cel din urmă poet nedreptăţit: tagma nenominalizaţilor, care începe să fie în poezia română o specie aparte de amibe sau cuacervate. Dar, spre a nu o sfârşi pe un ton negativ, hai să propunem noi şi o măsură curat democratică: juriile să fie alese de adunarea generală a filialelor, care-i cuprinde, din păcate, şi pe „poeţii frustraţi". Dar şi pe veleitarii de dumneavoastră unşi şi votaţi că, aşa cum bine se ştie, şi aceştia constituie un pat fertil pentru poezie... (Să fiu eu sănătos, câte idei mi-au fost de-a lungul vieţii *subtilizate* de titularii de rubrici – cei care ţineau Poşta la vreo redacţie... M-am trezit şi cu un titlu de poem adoptat în *Cultura*, seria precedentă, ca titlu de rubrică: Ars combinatoria.)

Nu dorim să sfârşim acest articol care tratează în principal despre premii şi Poezie fără o menţiune specială. Deşi ştiu că prin asta contravin opiniei multora dintre prietenii mei, eu rămân la convingerea că M. Cărtărescu este un mare prozator. Care, prin opere ca *Nostalgia* (din ea a emers capodopera *Orbitor*, volumul întâi, mai cu seamă), ar putea câştiga orice premiu de proză. Chiar şi prin recentul *Solenoid*, care nu este un simplu dinam, o „bobină de inducţie" la generatorul electric al Universului, ci un roman greu – are 1050 de grame! – solid. Ca prozator, M.C. este o apariţie unică în literatura română: cele două romane ale sale pot sta liniştit alături cu reuşite de vârf ale literaturii universale (să nu mă înjuraţi!): *Toba de tinichea, Orbirea, Jocul cu mărgele de sticlă*... (Nu pot continua chiar cu *Muntele magic, Războiul sfârşitului lumii*, – că aş ajunge prea departe: la Tolstoi şi Dostoievski, dar, orişicâtuşi...).

Dar, ca poet, e cam făcut. Nu ştiu de ce, Dumnezeule mare, nu-şi foloseşte înzestrarea vizionară şi în poezie ca în proză, fiindcă viziunile cărţilor sale de proză sunt eminamente poetice. Ba chiar, cu *Aripa stângă* – apud marele Alex –, făcuse dovada unei „inteligenţe demonice". Fiindcă divinul şi demoniacul se cam bat (cap în cap) în opera lui, ca munţii de fier din basmele româneşti. Credem că, în momentele lui de sinceritate intens-reală – nu cele din contrafăcutele, grandilocventele jurnale, în care, ca orice mare scriitor care se respectă, cam pozează-bravează sau doar se răsfaţă! –, M.C. ar putea recunoaşte că, în pieptul lui de aramă se bate poetul cu prozatorul, ca în pântecele Rebecăi cei doi gemeni...

Eu cam atâta am avut de spus, şi nu cred c-am făcut-o cu patimă şi nici cu scopul de a jigni pe cineva, a-l viza personal şi cu rea intenţie. Sau, Doamne fereşte!, de a mă alătura *unora* – din partida lui Gică Contra –, care doresc fără motive întemeiate, ci doar personale şi imaginate, demolarea Uniunii; mânjirea ei cu noroi, schimbarea conducerii... (Tot românul imparţial ştie ce înseamnă schimbarea şefilor... Şi-apoi, nu te supăra, dragă XYZ – nu te cunosc, cum n-am avut plăcerea de a-l cunoaşte nici pe celălalt M. Un „şef de trib" trebuie să aibă: prezenţă/prestanţă, credibilitate în faţa „tribului" şi a autorităţilor; să aibă şi operă, nu numai proiecte! Eu zic să mai aştepţi – să mai creşti! că, cine ştie, răsare soarele într-o zi şi pe uliţa voastră, în satu' lui împăratu...).

P.S. Specificare indispensabilă: autorul acestor rânduri se consideră *neconcurabil*, din mai multe motive, unul din ele fiind acela că în tinereţele sale revoluţionare şi-a cam pierdut încrederea în instituţia premiului literar, atunci când a fost premiat un volum (cu totul) oarecare, cu un titlu pompos-esoteric, *Globul de cristal*... Iar drept dovadă a faptului că avem dreptate stă – pentru istoriile literare, posteritate şi eternitate – faptul că respectivul autor-poet nici n-a mai recidivat în domeniu. Cinste juriului care l-a premiat (care s-ar putea să fie – who knows? – tot cel de astăzi: *poeticul* juriu de poezie...)!

Remus Valeriu GIORGIONI

Unguri, la Ploieşti

Sárik Péter, pianist. Attila Góffi, baterist. Tibor Fónay, contrabasist. Adică, Trio Sárik, budapestan. Acest nume de-l rostesc, la Beethoven mă gândesc. Că pentru el optară-n turneul întreprins pe la noi. Preluându-i teme celebre din simfonii şi sonate. Dându-le viaţă surprinzător, uimitor în variantă simfo-jazz-rock. Cumva amintind de-un trio britanic de top: Emerson, Lake & Palmer. Tălmăcitor novator de Mussorgski, cândva...

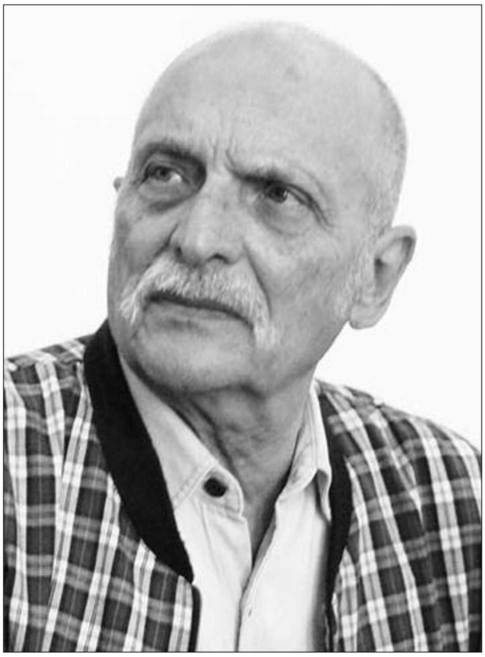
Oaspeţi ai Filarmonicii „Paul Constantinescu", muzicienii din ţara vecină la vest ne arătară şi ei de ce Ludwig este peren. Şi cât de bine sună modern prelucrat. Dar, mai ales, ce frumuseţi se ivesc din genuri şi ritmuri mixate inovativ inspirat. Péter, Tibor, Attila împletind astfel jazzu' cu rocku' încât simfonicu' să-mbrace straie la zi, atrăgătoare. Îs rodaţi, sudaţi, experimentaţi. Completându-se unu' pe altul ingenios, fructuos. Într-un întreg sonor maiestuos, viguros, arătos. Ce fascinează şi-l onorează pe Marele Surd. Care, parcă, şi pentru ei a creat, binecuvântat...

O spun răspicat: sunt chiar muc şi sfârc în ceea ce fac. Iar eu, norocos să-i ascult. Le-am povestit de filarmonica noastră şi bucuroşi s-arătară să vie pe la Piteşti în concert. Ar fi inedit, nemaiauzit pe plai argeşean dacă s-o-ntâmpla. Zău c-ar merita şi am jubila...

Adrian SIMEANU

Eugen DORCESCU – 75

Elegiile de la Carani

„O adâncă scrutare a sensului transcendenţei – uneori inseparabil unit cu lecţiile misticii occidentale – îşi dă mâna, în această poezie, cu o viguroasă căutare metafizică («metafizică, nu filozofică», insista Juan Ramón Jiménez), al cărei centru sau axă este fiinţa în faţa eternităţii... Marea tradiţie a poeziei române, de la Mihai Eminescu până la Tudor Arghezi – o tradiţie pe care în Spania, sau în limba spaniolă, o cunoaştem, din nefericire, cu totul insuficient, se vede asumată în fiecare vers al lui Dorcescu, sublimată în fiecare din cuvintele sale, şi se leagă cu unele dintre marile procupări care, de la Mallarmé până la Luzi sau Bonnefoy, determină limbajul şi lumea celei mai vii poezii europene a modernităţii.

Nu va fi inutil să se atragă atenţia asupra lui Dorcescu ca poet european, în ciuda faptului că împrejurările sociale şi culturale ale ţării sale, pe durata prea multor ani, l-au izolat, în mare măsură, în limitele propriei limbi, şi doar în vremea din urmă această operă a început a fi cunoscută în restul continentului.

Fiindcă important este că în creaţia lui Dorcescu sunt puse unele din cheile cele mai adânci ale modernităţii poetice....”.

Andrés Sánchez Robayna,
Universidad de La Laguna, Tenerife, Spania

1.

Vor înflori, curând,
din nou fără Ea,
salcâmii, platanii,
bujorii și crinii
vor înălţa,
peste altarul înflorit al
ţărânii,
înmiresmate litanii.
Drumul
descrie
albastre spirale
în câmpul cu flori,
sălcii și plopi
sculptează pe zări, cât vezi
cu ochii,
verzi și
palizi fiori.
E din nou primăvară?
E numai un
vis remanent? Un
rest diafan de
letargie?
O, nu!
Lumea începe, se
reîncepe,
da, reînvie,
vai, ce miracol!,
lângă rustica poartă, lângă
chioșc, lângă scară,
lumea începe, se reîncepe,
în abisul din suflet,
în chiar marea amară
unde Moartea şezu.
Și iată,
dinspre spânz și zambile,
pe-o cărare solară,
auriu-azurie,
pe cărarea de la Moarte la
Viaţă,
vii tu.

2.

Cât de atentă-ngrijești
florile reci de
pe mormânt!
Cât de atent te-ngrijeşti de
Cele ce sunt!
Copacii din jur, abia
înverziţi,
ca și norii,
destrămaţi,
inegali,
ireali,
se oglindesc,
meditând,
visători,
când și când,
în ochii tăi negri,
neverosimili,
naivi,
în ochii tăi
abisali.
Tu, abisal juvaier,
legat, de Cel Veșnic, la
mănușa-mi de fier,
tu, care nu te-ai temut
să vezi sânge pe
lance
și creieri pe
scut...
Tu, ce privești, chiar
acum,
cu ochii seduși, în
abis.
Tu, Doamna mea, pe
care El Shaddai și
Doamna mea
te-au trimis.

3.

Cel mai mult
te-am iubit
nu atunci când,
vorbindu-ţi,
ai ascultat, ai
răspuns,
ai zâmbit.
Ci atunci când,
sub privirea
mea,
rece, înnourată și
grea,
ai tăcut
a tăcea.
În clipa aceea,
erai tu,
numai tu,
nesfâșiată de
la Nu către Da,
de la Da către Nu,
erai tu, numai tu,
cea din adânc,
ale cărei elanuri
la nerostirea unui sens
de nespus
se restrâng.
Tu, întoarsă spre

mine,
fără glas, fără
nicio rostire, fără
niciun cuvânt.
Tu,
cu privirile tale nemărginite,
înțelegând,
chiar esența esențelor:
Eu fiind, și tu ești.
Tu fiind, și eu sunt.

4.

Un luminiș pustiu, cu vechi stejari,
Cu iarbă până-n umeri,
grea și deasă.
Luna pe cer: thanatică mireasă,
Calm presărându-și crinii funerari.

Departe-n urmă, zvon apocaliptic
De bătălii. Și, iată, ai venit,
Ai pus balsam pe răni, ai stăvilit
Durata ce curgea spre Infinit.

Acolo am murit. Sau n-am murit?
Acolo chiar, în luminișul criptic.

5.

Te iubesc!
Ți-am strigat? Îți
șoptesc?
Stau, ca un
stâlpnic,
frenetic,
sub copacii-nfloriți,
însoriți.
Mă auzi? Mă
imiți?
M-ai zărit. Și
cobori,
pe aleea din miezul
grădinii,
printre flori,
printre nori,
cobori,
alergând,
cu gura ta roză
de dor fremătând.
Ai ajuns. M-ai
ajuns.
Îți simt până-n
inimă trupul
străpuns.

6.

Lumea toată-i a
noastră
(cum se spune adesea),
lumea toată-i a
mea.
E nesfârșită,
deplină,
de la fereastră,
până-n
grădină
și la
șosea.
Tăinuita-i substanță,
tăinuita-i minune
se desfășoară-n
adânc.
Acolo-n genune,
coborâm amândoi,
când soare, și lună,
și stele
într-un ghem de-ntuneric
se strâng.
Acolo,
în noaptea cețoasă,
în bezna
complice.
Acolo, te strig și-mi
răspunzi.
Acolo-mi răspunzi
când te strig:
Euridice!
E-u-ri-di-ce!

7.

În fața casei,
straturi vechi de
flori.
Și, printre ele, tu –
cu ochii plini
de zâmbet, nostalgie
și lumini.
Tu, Doamna mea, cu
ochi luminători.
În urmă, nesfârșitele
câmpii.
Și cerul.
Și un soare
sângerând
pe lama dintre
boltă și pământ,
cu fruntea-ntr-un noian
de hematii,
decapitat,
ca un oștean de
rând.
Aceasta-i lumea:
câmp de bătălii.
Ori liniștea acestei
seri de vis,
înaltă, adiind a
Paradis,
și tu, mai tăinuită ca
oricând.
Tu, Lilith, revenind din
veșnicii,
clădită, ca și mine,
din pământ...

Simțim cum Cerul însuși
s-a deschis.

Și, peste tot,
veghерea
Celui Sfânt.

8.

Deschizi,
cu fermecata-ți mână,
o ușă.
În urmă, e
ziua-nsorită.
Înainte – cenușă.
Te întorci, mă
privești,
ochii tăi scânteiază
ușor:
„Cine ești?”
Nu-ți răspund.
Căci nu știu
dacă sunt
sau nu sunt.
Dar pe tine te
știu.
Ești un lujer de
spânz
vișiniu,
din a cărui corolă
eu,
călător într-un mistic
pustiu,
beau rouă în
zori,
beau, în amurg,
însetat,
desfătat,
străveche ambrozie,
vin auriu.

Așa precum scribii
Cântării Cântărilor
scriu.

9.

Între canaturi, câmp sublim,
deschis.
Canaturile-s norii. Zare-n zare.
E-o poartă câmpul?
Sau un manuscris?
Pe pânza lui albastră, scribul soare
Înșiră hieroglife sclipitoare,
Ce ard și se destramă în abis.
Pe ceruri – sori. În câmp,
același soare.
Și-alături – tu, solar miozotis.
Ce taină! Ce miracol! Ce chemare!
E, oare, un mesaj din Paradis?

Cântec japonez

în
sfârşit
au plecat
toate măştile
la casele lor
să ne aşezăm la marginea
timpului
şi să cerem iertare
păsărilor care nu şi-au
găsit pacea.
înaintea tăcerilor
ecourile florilor de ieri
încearcă un joc nou
umbrele şi-au luat haine
ivoire
aşa cum toamna
mai lasă soarele
câte-un ceas la vedere.
ştiu că merită să trăiesc
chiar şi numai dacă odată
aş putea ademeni
spre tine
un izvor de linişte
acum
că au plecat
toate măştile la cuştile lor
şi redesenăm ploaia
pe chip.

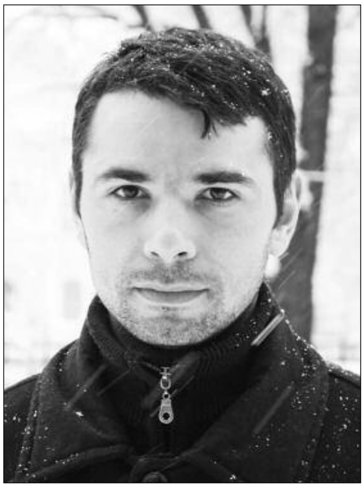
Acest fel de întâlniri

iată
am ajuns şi aici
ca cel care se pregăteşte
de răsărit
şi întâlneşte doar alte plecări
o răspântie continuă
te loveşte cu jocul ei
iată am ajuns şi aici
lumea vine spre mine
cu zgomote de circ
crezând că poate aduce
un dram de uitare
lumea vine în felul ei
şi fiindcă nu e vreo şansă să înţeleagă
rămân aşa
ca şi cum nu aş fi acolo
ca un pelican
cu aripi de pluş.

Primele veşti din Ţaradedincolodesoare

seara
se adună
ca la o întâlnire
dinainte pregătită
toate căderile sufletele şi lacrimile cuvintelor

trebuie
cineva trebuie
să le aşeze cumva la locul lor
ele fac un roi concentric

năucitor de frumos
în jurul meu
şi nu pleacă până nu le găsesc pacea

mergeţi
le spun încet
mergeţi în ţara voastră
a tăcerilor şi a păsărilor de foc
aici lucrurile au multe umbre
aici trupurile de sare ale timpului
nu vor putea să vă aducă
decât o sete nesfârşită

seara
se adună
ca la o întâlnire
dinainte pregătită
privirile rănite ale cuvintelor
trandafirii trimit în prima linie
        sufletele lor de parfum
tu te adânceşti în tăcerile lor concentrice
ca un vulcan ce-şi caută pacea
legat la mâini
eu trebuie să văd zi de zi
acest sfâşietor
război.

Haveil havulim hacoil haveil

deschideţi porţile să intre belşugul
ce ne sară viaţa preapământească
dimineţile şi serile însingurate
de gândurile-meseni
lăsaţi să intre cântăreţii dansatorii
şi chiar tristeţile
cu ciorchinii lor ascunşi –
        o parte lumină şi două nu ştiu ce
să intre şi călătoriile
pământ îndoit cu lacrimi
mers amestecat cu adâncirea de sine
nu ne vom rătăci mergând cu inima
poate cu ochii
şi iarăşi spun
deschideţi porţile să vedeţi lumea.
dacă lumea merită
dacă lumea vă primeşte
dacă pe porţi vor intra şi lupii bine îmbrăcaţi...
păstraţi mai bine lacrimi pentru toate.

Alexandru MĂRCHIDAN

ARTE POETICE
■ Nr. 39
■ Mai 2017
Cafeneaua literară

Gérard PFISTER

M de la *Muzică**

(urmare din nr. trecut)

De la Antonio Machado la Cyprian Norwid

Antonio Machado

În definitiv, nu este o atitudine poetică a se întreba ce este poezia și dacă, la urma urmei, poezia este ceva, căci tocmai aceasta este dovada unei încrederi foarte scăzute în propria activitate, bănuiala, cel puțin, de a trăi într-un climat spiritual care îi este ostil. (1) (*Proiect de Discurs de recepție la Academia limbii,* trad. de Sylvie Sesé-Léger și Bernard Sesé).

Poezia este ceea ce fac poeții. (2) (Ibid.)

Maurice Mæterlinck

În fond, poezia supremă nu este decât cea care, și nu are alt scop decât acela de a ține deschise marile drumuri care duc de la ceea ce se vede la ceea ce nu se vede. Dar acesta este și scopul vieții... (3)

François de Malherbe

Cum, într-o zi, un versificator i se plângea că nu există recompensa decât pentru cei care îl slujesc pe Rege în armată și în treburile importante, și că era prea mare cruzime față de literați, Malherbe i-a răspuns că era o prostie să-ți faci o profesie din versificație, pentru a spera în altă recompensă decât propria plăcere; și că un poet bun nu îi este mai de folos Statului decât un bun jucător de popice. (4) (Tallemant des Réaux, *Povestiri hazlii*).

Stéphane Mallarmé

O mare libertate a cunoștințelor, a experienței, cea mai nouă: nu văd, și aceasta rămâne opinia mea neclintită, dispariția frumosului din trecut, rămân la convingerea că, în ocaziile importante, ne vom supune întotdeauna tradiției solemne, a cărei superioritate dezvăluie geniul clasic (...). Orice suflet este o melodie, care trebuie reluată; și pentru aceasta există flautul sau viola fiecăruia. (5) (*Criza poeziei*).

Vorbirea nu are legătură cu realitatea lucrurilor decât sub aspect comercial: în literatură, vorbirea se mulțumește să facă o aluzie (...). (6) (Ibid.)

Opera pură implică dispariția elocutorie a poetului, care cedează inițiativa cuvintelor, prin contrastul inegalității lor mobilizate: își aprind reflexii reciproce ca o trenă virtuală de focuri asupra nestematelor, înlocuind respirația perceptibilă cu anticul duh liric sau cu orientarea personală entuziastă a frazei! (7) (Ibid.)

Spun o floare! și, dincolo de uitarea în care vocea mea exilează orice contur, sub altă formă decât calicele cunoscute, se înalță muzical însăși ideea suavă, absentă din toate buchetele. (8) (Ibid.)

Situația, cea a poetului, visam eu să spun, nu permite aflarea vreunei dificultăți sau a comicului. Poetul, în viața

cotidiană, este un stăpân lamentabil, care își exilează spectrul dintre ruinele care îl îngroapă lent, în legendă și melodramă; el este, aidoma celui căruia îi trimitem prezentarea, sub formă de explozibil, a unui concept prea imaculat, în faţa societăţii. (9) (*Muzica şi literatura*).

Dacă în Franţa va apărea, în viitor, din nou o religie, va fi amplificarea a o mie de bucurii a instinctului celest în fiecare om; mai degrabă decât o altă ameninţare, să se reducă acest jet la nivelul elementar al politicii. (10) (Ibid.).

Jean Mambrino

Poezia este un limbaj silenţios, care își șterge propriile urme pentru a ne face să auzim ceea ce cuvintele nu spun. (11)

Jean-Yves Masson

Poemul este o apă căreia îi cerem să ne producă sete. (12)

Poem: nici suflet, nici corp, nici materie, nici spirit, nici eliberat de orice urmă de contingent, nici subjugat iremediabil teluricului; nici sens pur, nici zgomot pur al cuvintelor; în același timp uitare nebună și memorie fidelă a condiţiei noastre terestre; şi aceasta, urcând şi coborând mereu scara lui Jacob, contemplaţie și procesiune, privire celestă asupra lumii de pe Pământ și aspiraţie a fiinţelor captive spre norul celest: înger, mesager care eliberează cuvântul şi îl cucerește în același timp. (13)

Frumuseţea unui poem se măsoară prin intensitatea tăcerii pe care o emană. Singurul criteriu, fără legătură cu lungimea sa. Cei care își imaginează că este de ajuns ca un poem să se reducă la câteva cuvinte pentru a genera această tăcere sunt victimele unei iluzii; nimic nu împiedică aceste trei-patru cuvinte să fie tot trăncăneală. (14)

Pierre de Massot

Acoperișuri de case, o, poezie,
bijuterii ale chibritului lumânare
ventilator cadru suspin, o, poezie. (15) (*Dezertorul*)

Nu prezentăm armele pe care le știm
dezertorilor. Îi împușcăm.
N-am fost niciodată decât un dezertor. (16) (Ibid.)

Se pare că astăzi poezia este tot mai mult, nu numai un extraordinar instrument de precizie, ci și unul dintre rarele mijloace de a se afunda în mister, de a comunica cu incomunicabilul. (17)

Alain Maumejean

Poezia ar fi ecoul care se dovedeşte elocvent prin cuvintele supuse ritmului, inexprimabilului; deci, comanda dată verbului de a înfrunta ceea ce nu poate exprima; dincoace de visul comun de a înţelege și a simţi totul, ea ar fi și cronica atracţiei – de care trebuie să ne ferim mereu – pe care o simte omul faţă de inexprimabil. (18)

Poezia ar putea fi încercarea retorică de a ne convinge să păstrăm în noi adăpostul unei comori fără nume, încercare oricum irealizabilă, de a reduce contradicţia pe care un destin fatal o impune condiţiei omului prin limbaj; folosirea unui cuvânt prin care suntem sortiţi incognoscibilului. (19)

Poezia n-ar exista decât pentru a evoca, prin toate mijloacele sensibile, o apropiere de luciditatea unei așteptări imposibile. Poezia, lecţie mereu uitată, pentru că nu e de dorit să spui prea mult. (20)

Maximine

Poezia? Dar nimica nu-i
Unde nu-s pașii nimănui
Sub înalte stele chioare
O târfă uluitoare. (21)

Cine este? vă-ntrebaţi
„Te iubesc" când strigă tare
Însăși poezia-i dară,
Cu taine și disperare. (22)

Model îi este furtuna,
Nori negri la orizont,
Orice vreme-ar fi, orice sezon,
Vorbe-n cap îi trăsnesc întruna. (23)

„Faceţi lucrurile pline de angoasă", spune Rilke. Exact: să-ţi fixezi iubirea, tristeţea sau bucuria suficient de tare și de clar pentru a putea muri la sfârșit. Ca în *silencios* sau *quietas* din flamenco, un timp mort înainte de a reîncepe în forţă. Spunându-ţi că poate alţii vor simţi această emoţie intensă. Această teamă pusă în ramă... (24) (În *Revista alsaciană de literatură*, 2006).

Henri Meschonnic

Să definim poezia. Pentru mine, poezia este (...) transformarea unei forme de limbaj printr-o formă de viaţă și transformarea unei forme de viaţă printr-o formă de limbaj, cele două fiind inseparabile. Este ceea ce a fost poezia dintotdeauna, ceea ce o deosebește de poetizare, dragostea de poezie luată drept poezie. Este o activitate, nu un produs. (25)

După aceea, sau înainte, putem hoinări. Furetière avea mare dreptate când a definit poezia drept *arta de a face poeme*. (26) Este adevărat că, pentru el, era vorba despre *compoziţii, reprezentaţii în versuri*. Este altceva la Baudelaire: „Modul în care poezia ajunge la muzică printr-o prozodie ale cărei rădăcini coboară mult mai profund în sufletul omenesc decât indică orice teorie clasică. Că poezia franceză are o prozodie misterioasă și nerecunoscută, ca și limbile latină și engleză." (27) (Note de proiecte pentru prefaţa la *Florile răului*).

Apoi Mallarmé: „Poezia este expresia, printr-un limbaj uman readus la ritmul său esenţial, sensului misterios al aspectelor existenţei: ea înzestrează astfel cu autenticitate şederea noastră și constituie singura sarcină spirituală." (28) (scrisoarea din 27 iunie 1884).

Şi Valéry, în *Vairetăţi* (*Nevoia de poezie*) spusese: „Ştiţi că înţelegem sub numele de poezie două lucruri foarte diferite care, totuși, se leagă într-un anumit punct. Poezia este primul sens al cuvântului, este o anumită artă bazată pe limbaj. Poezia

are și un sens mai general, mai răspândit, greu de definit, pentru că este mai vag; el indică o anumită stare, stare în același timp receptivă și productivă (...). Produce ficțiune, și observați că ficțiunea este viața noastră.” (29) (*Opere complete,* vol. I, p. 1387).

Reverdy: „Nu există cuvinte mai poetice decât altele. Căci poezia nu se află mai mult în cuvinte decât în apusul soarelui sau în splendida deschidere a aurorei – nu este mai prezentă în tristețe decât în bucurie. Ea se află în ceea ce devin cuvintele care emoționează sufletul omenesc, când au transformat apusul soarelui sau aurora, tristețea sau bucuria.” (30) (*Această emoție numită poezie,* 1950, în *Scrieri despre poezie*, 1932-1960).

Tot Reverdy: „Până la noua ordine – până la noua dezordine poate definitivă – în acest cuvânt trebuie căutat sensul pe care îl conținea altădată cel de libertate.” (31) (*Funcția poetică,* 1948, în *Această emoție numită poezie*).

Tot Reverdy: „Poezia este însuși omul, este poetul. Și spun că ceea ce mă interesează cel mai mult în poezie, este poetul.” (32) (*Poezia dincolo de eșecul poetului,* 1935, ibid.).

Reverdy a spus totul: „Poezia nu se află în obiect, ea se găsește în subiect.” (33) (*Poetul secret și lumea exterioară,* 1938, ibid.).

În final, îl voi cita pe Paul Éluard: „Poezia este o luptă. Poeții adevărați n-au crezut niciodată că poezia e proprietatea lor.” (34) (*Cărările și drumurile poeziei*, 1952, *Opere complete*, vol. I).

Puțin mai departe, în același text: „Poezia veritabilă se mulțumește cu nudități deșănțate, cu soluții care nu salvează, cu lacrimi care nu sunt irizate (...). Căci Poezia se află în Viață.” (35) (ibid.)

Totuși, tot Paul Éluard (în 1946, în *Astăzi poezia*): „Poezia nu este un fel de rit sacru. Dimpotrivă, ea trebuie să devină uzuală, banală, cu orice preț. Cele mai mari minuni vor deveni limbaj comun. (36) (ibid.)

Odată revenită la punctul inițial, ea se redeschide spre infinit cu: „Adesea poezia dă naștere celei mai mari dușmance a sa: poetizarea. (37) (ibid.)

Pentru că îmi place prea mult, și nu vreau să împărtășesc cu alții acest lucru, recitesc... *Primele vederi antice* de Éluard, 1937: „Trebuie împărtășită o idee muzicală care n-are decât să facă tobe, viori, ritmuri și rime din îngrozitorul concert pentru urechi de măgar (...). Poezia pură. Poezia a învins poeții aproape întotdeauna, dar n-a reușit niciodată să se debaraseze de paraziții săi, criticii care raportează totul la cele mai mici nevoi artistice și sentimentale ale cititorului.” (38) (ibid.)

Tot de Henri Meschonnic, fie-ne permis să citãm aceste două frumoase definiții:

Poemul este Paștele limbajului. Chestiune de viață sau de moarte. Trecere dintr-o viață la o altă viață sau de la viață la moarte. (39) (*Discurs de primire a Premiului de Literatură Jean Arp*, 2006).

Poemul poate fi definit drept munca și invenția (basului) continuu, ceea ce impune ascultarea acestuia, a corpului înlăuntrul limbajului. Poemul ne face să auzim ceea ce nu știm să auzim. El este ceea ce un corp face limbajului. (40) (ibid.)

Michel de Montaigne

Ce minune! Avem mult mai mulți poeți decât judecători și interpreți ai poeziei. Este mult mai ușor să o scrii decât să o cunoști. Poezia modestă o putem judeca după precepte și meșteșug. Dar poezia bună, excesivă, divină este dincolo de reguli și de rațiune. (41) (*Eseuri*)

Putem face pe prostul oriunde în altă parte, dar nu în poezie:

„Mediocritatea le este interzisă poeților: Acesta este ordinul zeilor oamenilor, colónii (Horațiu, *Arta poetică*).

Să dea Dumnezeu ca această sentință să se găsească pe frontispiciul prăvăliilor tuturor tipografilor, pentru a interzice intrarea atâtor versificatori. (42)

Marcel Moreau

Poezia: o proză încărcată de sens, suprinzându-se descriind în spațiu figuri libere, de parcă ar fi imponderabilă; acel dans, totdeauna puțin miraculos... (43)

Îmi place poezia? Să spunem că îmi place acel moment în care o idee, un gând, sau construcția unui gând, recongnoscibilă după *rațiunea* sa, se predă în fața unei iubiri fulgerătoare sau a unui acces de nebunie, în fața unui adevăr care o va face de nedescris. (44)

Roger Munier

Aproximații

Poezia este opera cuvintelor, a cuvintelor care formează furtuni de cuvinte. Fără a genera sens sau făcând o furtună de sensuri, măcar halou. (45)

Sensul poemului nu se află în ceea ce el conține, ci în mișcarea care îl face să spună ce conține și capătă forma a ceea ce el conține. (46)

Conceptul nu emoționează decât o zonă repede devenită cenușie, dar aridă... Poezia se regăsește într-o priveliște mai frumoasă, dar nu cea mai frumoasă. Cea mai frumoasă așteaptă. (47)

Starea poetică: toate lucrurile din jur în suspans, de parcă ar fi gata să vorbească. Dar nu auzim limba. Nu există poezie decât dacă nu o auzim. (48)

Răspunsul unui păstor grec pe care Jacques Lacarrière l-a înrebat ce este poezia: „Este atunci când un cuvânt întâlnește un alt cuvânt pentru prima oară”. (49)

Meditația lui Roger Munier asupra poeziei este permanentă. Vom lua drept exemple numeroasele definiții ale poeziei presărate în *Carnetele* sale sau în *Ape adânci*:

Poezia nu e nimic pe lume, adesea nimic din poem. Totul o trădează. Ea s-ar putea defini pornind de la aceasta – că în mod fatal totul o trădează.

Străină pe lume și poate și sieși străină. Mereu pe fugă, chiar de sine însăși. (50)

Poezia apare, printre alte miracole, când un raport de imagine este aproape fără legătură (...) în realul obișnuit. (51)

Poezia se încordează către prezență, încearcă să o abordeze. Dar nu o atinge. Mai mult, ea o „tentează” cu al doilea sens al cuvântului, îi întinde capcane. (52)

Ascultarea atentă a gândului este poate adevărata poezie. „Poezia” recunoscută se instaurează înainte, în prestigiul

cuvintelor. Aproape întotdeauna ea vine prea devreme, se grăbeşte prea mult. (53)

Beţia cuvintelor apare în toată scriitura. Oare „poezia" din numeroase poeme n-ar fi decât punctul culminant al beţiei cuvintelor? (54)

Ca şi Dumnezeu, marea poezie scapă fiinţei, nu are legături cu ea. (55)

Din tot ce scapă conceptului, poezia se îmbogăţeşte. Ea începe acolo unde el dispare. Ea decide dispariţia lui. Şi îl face să dispară a doua oară. (56)

Poezia gravitează între două lumi: aceasta şi o alta. Ea nu recunoaşte ca aparţinându-i pe niciuna din ele, fiind chiar prin aceasta, dacă nu cumva doar prin aceasta, *poezie*.

Poezia care vorbeşte despre lume, nu este din lume, dar nu este nici din altă parte. Între lume şi suspansul său, fără a recunoaşte niciuna. În interval – dar ca întâlnirea ambiguă – prin orice altceva fără îndoială inabordabilă. (57)

Alfred de Musset

Te naşti poet, devii prozator. (58) (*Poetul decăzut*)

Gérard de Nerval

Primul care a comparat o femeie cu un trandafir a fost un poet; al doilea a fost un imbecil. (59) (citat de Roger Caillois, *Vocabular estetic*).

Cyprian Norwid

Poezia are arhitectura propriului bun-simţ, şi basorelieful (sculptura de profil) a poemului, şi pictura clar-obscurului, şi muzica volburei cuvintelor, şi dansul strofelor repetate şi repercutate, şi lumina, şi căldura conştiinţei – interioare – a cântecului în timp, şi focul... şi aici ea regăseşte cupola care îmbrăţişează întreaga creaţie... (60) (Trad. Christophe Jezewski)

Poezia este cea mai înaltă funcţie civilizatoare umană, muzica face parte din ea. (61)

Dintre lucrurile acestei lumi vor rămâne două:
Poezia şi Bunătatea... acestea două... doar acestea...
Fără ele, toată ştiinţa păleşte ca o hârtie.
Atât de puţin banal este acest cuplu de surori. (62) (Id.)

Traducere din limba franceză -
Liana ALECU

* Textul reprezintă un fragment din capitolul „M de la *Muzică*", cuprins în volumul „Poezia este altceva. O mie şi una definiţii ale poeziei", apărut sub conducerea lui Gérard Pfister, Editurile Arfuyen, Paris, 2008. © Editurile Arfuyen.

Note

1) Machado, Antonio - *Proiect de Discurs de recepţie la Academia limbii.*
2) Ibid.
3) Mæterlinck, Maurice.
4) Malherbe, Francois de-în Tallemant de Réaux - *Povestiri hazlii.*
5) Mallarmé, Stéphane - *Criza poeziei.*
6) Ibid.
7) Ibid..
8) Ibid..
9) Id., *Muzica şi literatura.*
10) Ibid.
11) Mambrino, Jean.
12) Masson, Joan-Yves.
13) Id.
14) Id.
15) Massot, Pierre de.
16) Id.
17) Id.
18) Maumejean, Alain.
19) Id.
20) Id.
21) Maximine.
22) Idem
23) Idem.
24) în *Revista alsaciană de literatură*, 2006.
25) Meschonnic, Henri
26) Furetière, Antoine
27) Baudelaire - *Note de proiecte pentru prefaţa la „Florile răului".*
28) Mallarmé, Stéphane, *Scrisoarea* din 27 iunie 1884.
29) Valéry, Paul - *Opere complete,* vol. I, pag. 1387.
30) Reverdy, Pierre - *Această emoţie numită poezia*, 1950, în *„Scrieri despre poezie"*, 1932-1960.
31) Reverdy, Pierre - *Funcţia poetică*, 1948, în *„Această emoţie numită poezie"*.
32) Reverdy, Pierre - *Poezia dincolo de eşecul poetului,* 1935, ibid.
33) Reverdy, Pierre - *Poetul secret şi lumea exterioară,* 1938, ibid.
34) Éluard, Paul - *Cărările şi drumurile poeziei*, 1952, *Opere complete*, vol. I.
35) Ibid.
36) Ibid.
37) Ibid.
38) Ibid.
39) Meschonnic, Henri, *Discurs de primire a Premiului de literatură „Jean Arp"*, 2006.
40) Ibid.
41) Montaigne, Michel de - *Eseuri.*
42) Ibid.
43) Moreau, Marcel
44) Ibid.
45) Munier, Roger - *Aproximaţii.*
46) Ibid.
47) Ibid.
48) Ibid.
49) Ibid.
50) Idem - *Ape adânci* în *Carnete.*
51) Ibid.
52) Ibid.
53) Ibid.
54) Ibid.
55) Ibid.
56) Ibid.
57) Ibid.
58) Musset, Alfred de - *Poetul decăzut.*
59) Nerval, Gérard de - citat de Roger Caillois - *Vocabular estetic.*
60) Norwid, Cyprian.
61) Idem.
62) Idem.

Ion PACHIA-TATOMIRESCU la a 70-a ocolire a soarelui

Sinestezie de brumărel...*

Nu pot să-nchei poemul din ultima zi de octombrie,
cu balerine galbene vibrând,
sau dansând între ramuri,
şi blonda otavă, Muză Bunişoară,
pentru miezul toamnei
care-nchide prim-decada noroşilor
şi a norocoşilor ani
din deschiderea mileniului al treilea, aşadar, Muză
Bunişoară, nu pot să-mi închid şi eu poemul
cu o sinestezie profund-polivalentă, pentru că nervul
cât un viermişor, scos de stomatolog, devine
în câteva clipe viermoi, apoi zée-omidă-păroasă
ce se pregăteşte să-ţi asedieze cu toate forţele măseaua
de minte, Muză Bunişoară, şi-aleargă pe cerul gurii
la vale, să ocupe un strategic loc, să se-ascundă,
mai mult
ca sigur, după limburuşu-ţi rozalbit de spaimă;
pe înserat,
medicul, vrând să-ţi prindă viermele războinic
în cleştele
de extras molari, îţi taie, din greşeală,
o margine a limbii,
iar tu sângerezi abundent, cald, sărat – şi tot bei apă
din păhăruţul alb, de plastic, şi scuipi tot, şi iar bei,
clăteşti de zor, scuipi,
tot cu gând la cuţitul de-are lamă
în formă de Y, adânc înfiptă, Muză Bunişoară,
în culoarea rubinie din curcubeu...!

Noi dări pe orizontul cunoaşterii metaforice

Impozit pe metaforă – neapărat-liberă şi din sectorul
privat –, sever impozit pe absolut toate cele ce ţin
de orizontul cunoaşterii metaforice,
începând cu gradaţia
de fluiere nemuritor-cogaionice: fluier de-*Apă*
verde –/ „clorofilă-pierde”,/ propta-ne în cer de/
viaţă-altoi
în dor,/ până-ajunge nor ; fluierul *Lemn*-os,/ grăitor
duios/ lumilor din jos; fluier *Miez-Vid*-soc –/ prăbuşit
noroc,/ purtând celest *Foc*... ;
apoi vin tot atât de straşnice – punctual şi procentual
(evident, prin raportare la metafora bazală
şi la impozitul
minim pe economia de vară):
impozitul pe epitetul viril,
impozitul pe oximoronul poluării cotidiene
(cu alineate
speciale pentru decada bancurilor politice din Dacia –
care-i nu numai „Ţara-Regelui-Uns-de-Soare-Moş >
Samoş/ Dumnezeu”,
ci şi „Ţara Maicii Domnului”,
cea din certificarea Papei Ioan Paul, secundul,
de Roma), impozitul pe aurit simbol
(categorie-n care intră
şi nobel-dinamita), dublul impozit
pe hiperbolă (fiindcă are
două focare), îndoitul impozit pe parabolă
(pentru că spaţializează
punctele fixe), triplul impozit pe cântecul
ciocârliei (interpretat drept „atentat”
la orice nouă protuberanţă solară
de pe registrele diurnului), impozitul – tot triplu –
pe cântecul
privighetorii (drept sancţiune pentru activitate densă,
periculoasă,
cu cert rod prompt în registrul nocturn) etc.
La toate acestea,
se înregistrează şi majorarea
taxei pe valoarea adăugată Neantului...

Din cauza excrementismului literar programat

Nechibzuita vorbă urâtă, ruşinosul cuvânt
fac florile să-şi vâre capu-n pământ,
de parc-ar săpa tunel transalpin, sau de puţ,
în cogaionică sete carpatică de pânză freatică,
desigur, cu mult mai adânc decât unde-ajunge
capul de struţ...
Ai putea doar tu, Doamne,
să-mi spui răspicat de peste viaductele
acestor toamne,
ce cată în literatură toţi rahaţii, toţi rataţii,
ce caută-ntre litere dement-drogaţii,
ca să distrugă-ntreg catharsisul din naţii...?!?
Distinşii Receptori şcoliţi s-au dus pe gârlă
de când politica pe-aici se face-n diplomaţie de târlă:
fug cititorii autentici din librării şi din biblioteci,
rugina se îngroaşă pe săbii într-o ruină de teci,
inundă străzile – curge solzoasa rugină râuri-râuri,
fluvii,
tot mai alarmant prostia umflă marea cu diluvii,
în vreme ce politicele curve-mbuibate ies alene

de sub cearceafuri, tot punându-şi pene
de scris zoioasele texte cu lături din lighene...
De prin 1989,-ncoace,
se uscă embrionii geniilor în găoace
şi-n toate naţiile se-ncuibează doar ura –
şi cancerele-au împuţit de tot natura...

Dintre moleculele mele de apă de la cascada bucuriei

Nu pot să te-ntâmpin, Iubito, în dimineaţa soarelui
cu dinţi, pe râu, într-o luntre trasă de marea lostriţă
şi de toată electricitatea activă dintre moleculele-mi
de cascadă a bucuriei, de Drobetă, sau de Niagară
a încântecului, fără hidrocentrale de fericiţi fotoni,
chiar atât de hotărât a nunti cosmic,
în cele patru încăperi
ale inimii mele, înrăzărindu-se cu granitul, cu titanul,
cu marmura cuvintelor dintâi – rostit-întrupatele
de la Dumnezeu, sub superbul curcubeu din periferia
dicţionarului ploii –
care cade şi-acum peste spânzul iţos din plai,
nu departe
de fragi-rubine, lăsându-şi sinesteziile în electrizate
ierburi-spirale, de parcă şi-ar fi şlefuit de-nviorare,
pe sacâz, părul luminos ca al arcuşului de la tine,
vioara
mea cea croită tot dumnezeieşte, dar din coasta-mi
de lut,
în ziua secundă de după *Geneză*, în fericita zi botezată
de spuma laptelui, de Lună, tot de pereche,
dar Soarelui.

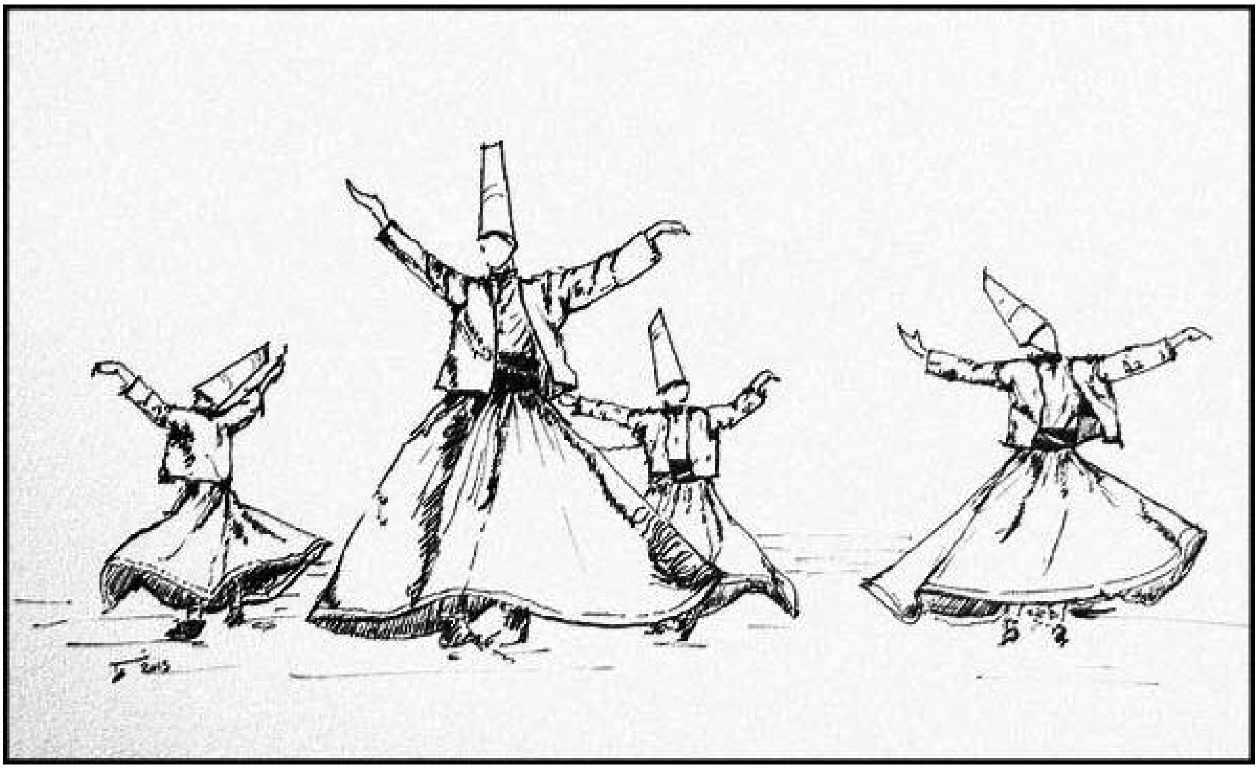
Sinestezii şi sfere-cireşe de mai

Pe limba aceasta de ceaţă deasă, lăptoasă,
unduită balaureşte pe stalagmitele-aburoase
ivite-n marginea râului-cer, Dierna, cel dintotdeauna
printre munţii-case ai Daciei,
cu scăldătoare herculeene,
atunci, ca şi-n valea de azi, cea cu cabluri – ce-aliniază
rândunicile până-n creasta
Cogaionului meu ultramarin,
între inimă de flacără intens-magnezie
şi-acel curcubeu
de-şi coboară hematiile în sfere-cireşe de mai –,
parcă şi tu, pe-acest mijguros-călduros tobogan celest,
paralel, astăzi, glisezi, mireasă răcoroasă,-ntr-adevăr,
doar mie, nicidecum lui, soarelui arzător-alergător
spre culmea-cuptor,
fluturindu-se prin cele douăsprezece
mirific-zodiacale constelaţii, în sinestezii angajate
deja pentru incomensurabil-apropiatul solstiţiu
de vară...

Absolut cu fluturi

Aşa, mă electrizezi prea tare...! Scurtcircuitul
s-ar putea să ne-arunce-n afara decadei de ceruri...
Cred c-ar fi mult mai bine să mă conectezi –
prompt-paradoxist – la acel absolut cu fluturii
aprinşi în toate vocalele de pe buzele tale;
astfel, direct şi sigur,
ne înălţăm într-al nouălea cer...!

* Poemele fac parte din volumul aniversar, *De-a fotonii*..., aflat în pregătire.

Poemul timpului din port

Am îmbătrânit doar când înmugureau copacii.
În rest, a trebuit să fiu atent
și m-am oprit să văd lumina, oamenii și timpul.

Mă tem să nu fi stat întreaga viață într-un singur port,
fără amintiri.
Am ezitat de câteva ori să mă despart de țărm.
Dacă portul acesta ar fi fost abstract,
călătoriile ar fi fost mai ușoare, plecam fără calcule.
Traseele despre care știu cu siguranță
că ar fi fost o pacoste,
m-au făcut să nu mai vreau să plec nicăieri,
nici măcar în locurile pe care le-am dorit.

Așa se explică de ce pământul pe care stau
a devenit parte din mine
și nu pot să fiu pe niciun fel de vapor.
N-ar mai rămâne în urmă nimic,
plecarea devine lipsită de sens.

Poemul cailor legaţi de cruci

De la o vreme, omenirea mă priveşte
cu ochi de soldat
înfometat şi învins.

Încep să cred că ea, ca sumă de vini colective,
a evadat din rost, nu a mai putut rezista,
nici nu mai contează motivul.

Războiul se înalţă deasupra lumii încete
şi îi cuprinde pe oameni de sus, dinspre cer,
redându-i unei alte viteze a vremii,
din care au fugit
cu diverse pretexte.

Cât despre mine...
am alungat toţi caii pe care aş fi putut să urc
pentru cauze oarecare, i-am eliberat
şi acum aleargă năuci, speriaţi de muribunzii români.
Încep să mă învăţ cu îmbătrânirea în tristeţe
şi singurătate
şi nu mă mai mir.
În rest, ca într-un cimitir temut şi vechi,
crucile mele intră pe rând în pământ.

Nu ştiu dacă acest cimitir va fi până la urmă
numai pentru oameni.

Peisaj cu timp

În acest început de lume nouă, gândurile mele se tem.
O lună mare curge pe pământ
și însuși drumul pare că vine din lună.
Am întâlnit frumusețea rotundă a unei femei.
Așa cum crengile pomilor se tăvălesc
în fiecare primăvară
în lumină,
cu gândul netăgăduit la fruct,
ideile mele, tari și intransigente,
se vor tolăni în mințile lor, catifelate și moi.

Femeile mele au fost frumoase,
chiar și fără să fi parcurs dumnezeirea...
Ulterior, le-am văzut ruine de pământ
şi de piatră în bătaia ploilor.

Am fost un imperator aprig, care le-a supus cândva.
Cine mai ştie astăzi dacă mai luptă cineva
cu lumea şi cu timpul
pentru binele lor,
ca să-şi poată permite apoi fericirea, speranța?

Vară cu oameni

Cu rănile mele am putut privi cel mai bine lumea.
Uneori, oamenii trec pe deasupra norilor fără să ştie
că zborul le este străin
şi norii par nişte creiere foarte fragile,
în aşteptarea unor păsări înalte.
Aş vrea să scriu cândva o carte
despre sentimentul prezenţei lui Dumnezeu
când oamenii se iau unii pe alţii în braţe...

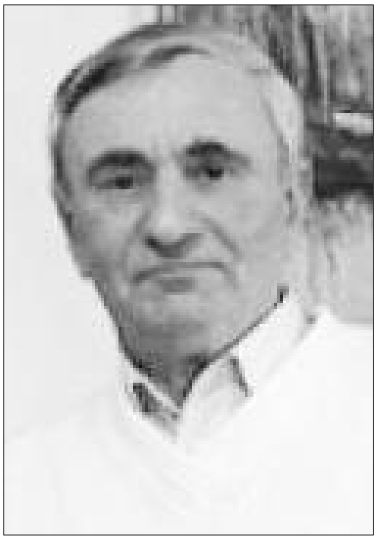
Oamenii

În sine sunt nemărginit,
doar pentru minte şi trup îmi pot afla limitele.
Şi fiecare om este până la urmă
o singurătate specifică,
înfometată de împliniri mărunte.
Mă întâlnesc continuu cu ei pe străzile goale
ale oraşului pustiu.

Am fost mereu pentru ei o neîntreruptă singurătate.
M-am lovit doar de unele femei,
senzaţia fiind neaşteptat
de luminoasă.
Acum, mi se pare că toată viaţa este o apropiere fragilă
de adolescenţa pe care nu am apucat s-o trăiesc.
Atunci, am îmbătrânit brusc, aşa a fost conjunctura.
Acum, cineva, parcă o forţă externă,
coboară sau urcă în mine
cu cantităţi enorme de copilărie.
Nu cred să fie ceva rău,
nici măcar pentru cei dimprejur
nu pot să îmi dau cu părerea.
Femeile acelea care se găsesc în literatura interbelică,
la care să aspiri continuu şi definitiv,
nu au ajuns până la mine,
n-am trăit sentimentul inutilităţii.

Marius ŞOLEA

Turnul de carton

Astăzi e o zi obișnuită pentru îngeri

Lui Ion Șinca

Aflu că prietenul meu, pictorul,
s-a mutat în casa unui crin;
știu, o să bem paharul de vin
în celălalt secol,
paharul de lumină, paharul cu pelin.
Cuvintele
se opresc
la ușa de marmoră.
Astăzi e o zi obișnuită pentru îngeri,
mă simt
ca și cum aș patina
pe un cer nesfârșit,
în care soarele s-a stins.
I-am sărutat fruntea
ca și cum aș fi sărutat pământul;
în adâncu-i se-auzea murmurând un izvor.
Astăzi
e o zi obișnuită pentru îngeri,
cuvintele
se opresc
la ușa de marmoră.

Ca un film unde pelicula nu se mai oprește

Ca un film
unde pelicula nu se mai oprește...
Lumina arginților
dăruiți prostituatei lasă
o dâră
prin orașul bântuit de iluzii.

Mâinile mele, mâini plantă,
nu pot ridica bolovanul abstract;
e ca un film unde
pelicula nu se mai oprește,
iar operatorul a adormit.
Visele plutesc
printre paturile suferinzilor
ca niște curcubeie.
Speranța ascunsă sub cămașă –
o rană veșnic vie.
Cât frig adună așteptarea...
Îl las pe cerșetorul orb să viseze
că va ajunge într-o zi rege.
Vor veni și zile
când fântânile vor ieși
în calea însetaților.
Îmi amintesc –
pe fiecare cuvânt strălucea un soare.
Ce flacără am fost
în pieptul fecioarei!
Privirea își înfige rădăcinile în cer.

Turnul de carton

Doar în zăpada așternută pe dealuri
se mai văd strălucind
urmele lui Dumnezeu
și în zăpada
de pe pleoapele tale.
Singurul adăpost însinguratului
e în cuvântul Tău
pierdut.

Din turnul meu de carton
să urc la Tine aș vrea -
nu ajung.
O, turn al meu
lovit de stelele arse,
cum te înclini înspre Nord,
o, turn al meu
de aer și oase.

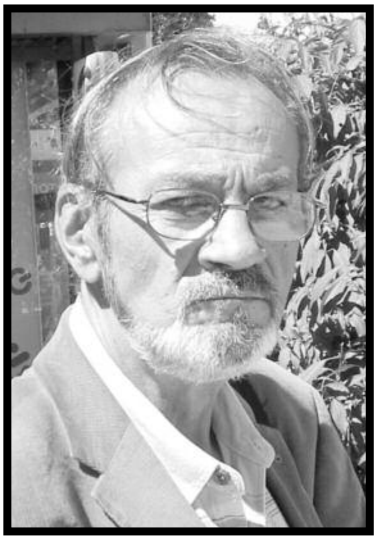
Sunt mâna care împarte vise

Am viața colorată
cu iguane și sori albaștri,
renasc mereu din cuvinte,
sunt mâna ce adună și împarte vise.
Furtunile
le închid într-un hambar de rouă.
Fericirea ține cât vara,
mâinile mele îți acoperă frigul.
Am demolat Turnul Babel
până la firul ierbii,
am sperat că nu va renaște,
e tot acolo,
e peste tot.

Sunt mâna care împarte vise,
deschid ferestrele salcâmilor înfloriți.
Cuvintele poetului sunt
gura de oxigen a muribundului.
În visele mele crește zeul,
sunt racordorul de piane.
Am viața colorată
cu iguane și sori albaștri.
Furtunile le închid
într-un hambar de rouă.

Cornel Sântioan CUBLEȘAN

Ştefan Dumitru AFRIMESCU

S-au împlinit patru ani, în data de 13 mai, de când poetul şi jurnalistul Ştefan Dumitru Afrimescu s-a stins din viaţă. S-a născut în comuna Urluieni, judeţul Argeş, la 4 februarie 1951. A debutat în volumul colectiv de versuri *În acest lung asediu*, în 1982, la Editura Albatros. Au urmat alte volume de poezie (*No man's patria, Hermeneutica libertăţii, Poeme albastre şi Quantica*). A lucrat în presă la diferite publicaţii, printre ele numărându-se ziarul central *România liberă*. A fost membru stagiar al Uniunii Scriitorilor din România-Filiala Piteşti. O boală nemiloasă a făcut ca ultimul an al vieţii sale să fie plin de suferinţă. Obştea monahală de la Mânăstirea Trivale din Piteşti, la îndemnul IPS Calinic, Arhiepiscopul Argeşului şi Muscelului, a fost aproape de el primindu-l şi îngrijindu-l. Ştefan Dumitru Afrimescu îşi doarme somnul de veci alături de monahii trecuţi la Domnul, în mânăstirea care l-a găzduit în ultimele sale zile. (**Liliana RUS**)

Dincolo de dincolo sau regatul celuilalt soare

Şi eu care vegheam stelele crude,
vegheam cerul să nu se spargă
înainte ca tu să optezi.
Mai ştiu că la ceasul acela
bolţile-i erau în nemişcare,
râurile duceau plângând un copil de mână spre izvoare,
iar sub tinere ceruri viaţa dădea buzna în viaţă.
E adevărat, erau şi alte timpuri.
Apoi am aţipit şi veghea însăşi aţipise,
era târziu şi-n stele.
Când m-am trezit, până şi aerul încărunţise,
poate, de-atâta aşteptare.
Ce să mai vorbim de lume, eram în lumea asta,
dar lumea mea era mult în urmă
sau cine ştie cât de înainte.
În cer era o vale şi pe pământ un munte,
viaţa mea, nici nu mai ştiu, era în mine sau fugise,
de fapt, mergeam alături, fiecare, umbra celuilalt
şi tu, tu care erai vis doar sau, pur şi simplu, surâs,
contur de carne şi de sânge,
demult, violat numai de îngeri sau de zei,
însă, vezi bine, violat.
Tu, care acum erai salvarea mea,
deşi erai la rându-ţi de salvat,
tu vei fi de-acum şi veghetor şi veghe.
Altfel se face iar târziu,
în viaţă se va face frig, în jur pustiu şi-n noi deşert,
iar noi vom căpăta înfăţişarea a două pietre
uitate una în cealaltă
Şi amândouă ajunse depozite de linişti,
statui ale degringoladei, e-adevărat, însă, statui.
Ei, şi, glorificând pe cine?

***

De-aceea, ţi-am arătat mai întâi cum cerul
se naşte primăvara-n iarbă,
apoi cum râul acela a devenit somnul unui copil;
nu se ştie cine va fi venit primul pe lume, râul sau el,
pentru că, între timp, au încărunţit amândoi.
A rămas unul şi-a plecat celălalt,
ţi-am arătat, mai apoi, într-un apus,
corabia pe care am urcat,
corabia s-a-ntors, eu, însă, mai navighez şi-acum
în alte mări, pe alte corăbii, sub altfel de pavilioane.
Am să ţi le-arăt pe toate într-o zi,
atunci când ne vom iubi fără dorinţa zilei de apoi,
fără niciun fel de urmaşi, nici iluştri, nici şterşi,
întorcându-ne mereu în viaţă,
adică acolo unde n-am reuşit să rămânem,
pentru că întotdeauna mai rămâne câte ceva,
desigur, cât vom mai crede şi-n adevărul acesta,
pe urmă, ne vom întoarce la corabia pe care am urcat,
pentru a face cu ea ultimul drum prevăzut,
fără nicio escală,
vom călători pe o mare de timp, sub pavilion alb,
pe sub ceruri străine, fără ţărmuri şi fără cuvinte.

***

Ce va urma, va fi o nerostire
a adevărului în faţa fricii de-adevăr,
pentru că din tăceri şi spaime
au fost dăltuite bolţile cerului, iar cerul,
cerul fu ridicat din nelinişti şi-ndoieli,
îndoieli pe care lumea şi le-a urcat mai sus,
nemaifiind în lume loc,
pentru ca, mai apoi, nemaifiind nici timp,
cu timpul să coboare totul şi să urce lumea.

***

Ascultă noaptea, femeie, şi auzi-o cum strigă
după cei plecaţi, poate, sau la cei care stau gata să vină,
ascultă-i strigătul şi mângâie-i rănile uitate deschise
şi nu uita, sunt şi rănile lumii,
chiar dacă lumii aceleia nu i-a păsat niciodată de noi,
mângâie-i rănile şi-adoarme-o.

Vasile Luțai, preotul poet

Pe Vasile Luțai, preot paroh al Parohiei Ortodoxe Române Vișeul de Sus III, l-am cunoscut la colocviul pe teme filozofice, organizat de Mircea Arman, directorul revistei *Tribuna*, în vara anului 2016. Nu am schimbat prea multe cuvinte acolo, fie din pricina faptului că nu știam dacă scrie…, fie a portului preoțesc, negru din creștet până în tălpi, care m-a ținut la distanță. În fine, după plecarea din Cluj, unde s-au ținut serioasele și interesantele colocvii, am făcut schimb de cărți: preotul V. Luțai mi-a expediat câteva volume de haiku, iar eu i-am trimis cartea de poeme și parabole *Atelierul de fluturi* (2016).

Zilele trecute am primit de la preotul-poet o scrisoare mai puțin obișnuită și mai multe haiku-uri, o bună parte din ele fiind interesante de-a dreptul. Le publicăm mai jos, pentru ineditul poeziilor și, nu mai puțin, al scrisorii atent meșteșugite…

Prin „Atelierul de fluturi” al lui Virgil Diaconu

Mult stimate maestre

Cu deosebit respect vin a vă saluta, având curajul prieteniei ce mi-ați oferit-o ca o aripă de fluture întinsă pe alba coală de hârtie a înălțătorului volum de poezie „Atelierul de fluturi”, unde eseul și panseul m-au aruncat într-o lume a cuvântului, unde tăcerea m-a-mpins spre cugetare la cele înalte. Drept aceea, am încercat să aștern pe hârtie gândurile sacre ale dumneavoastră, permițându-mi cu de la sine putere, în numele și cu ale domniei voastre cuvinte, care m-au inspirat să-ncerc să scriu în spirit haiku niște alcătuiri, pe care le-ați scris prin mâna mea nevrednică, astfel:

*

A-nflorit cireșul
în fata de lângă tine –
privește-i ascunsul florii.

*

La fabrica de iluzii
le fac prietenilor un cadou –
eternitatea florilor de cireș.

*

Aud vrăbiile-n cor –
albastrul nevăzutei mări
în brațe-l port.

*

Mi-e pielea-n saramură –
marea-și cere obolul
eu oferindu-i corabia.

*

Un tren personal –
aleargă desculț
pe cețurile mai albe
decât dimineața.

*

Moara de vânt
la trântă cu Don Quijote –
Cavaleru-ncepând lupta.

*

Țesându-se ița –
înșală labirintul
nevăzuți oameni.

*

Trezindu-mă
dărâm zidurile –
fiara din mine.

*

Ea-i depărtarea
oftează peregrinul –
picioru-i tocit.

*

Ea nu-i tablele legii –
e o altă depărtare
fără de capăt.

*

Femeia copil –
nu pot s-o iubesc
decât s-o pierd.

*

E primăvară –
azi fac răsădiri
în grădina raiului.

*

Port cireșu-n brațe –
abia-nflorise
dimineață.

*

Aripa fluturelui –
e prelungirea mâinii mele
scriind haiku.

*

Bătută la slujbă –
cu glasul de lemn
toaca ne pune-n genunchi.

*

Cosânzene
la umbra cireșilor –
în lumină Făt-Frumos.

*

Regele florii de cais –
din țară străină
azi se-ntoarce acasă.

*

Stăpânul întinderii Caineus
se măsoară cu zeii –
pietrele timpului îl îngropară.

*

Singurătatea muntelui –
o axă lumii
străpungând cerul.
*

Crestele cerului –
stau pironite-n sprijin
de vârfurile munților.

*

Nu vorbesc munții,
au grai de la Dumnezeu –
ecoul.

*

Muntele-n mare
nu se mută vreodată –
decât marea-n izvoarele lui.

*

Laertios la bordei –
umbra robului acoperă
ce Stăpânu-n dar a dat.

*

Singurul Soarelui –
lumina-i purcede
în tihna lui Diogene.

*

Mă uitam pe furiş –
la vulpea argintie
hăitașul cu ochii.

*

Virgil ascunsu-și-a femeia
într-un cântec –
a fi de lebădă?

*

Are Daimonul grijă
de-avuția lui Virgil –
făcându-i cu ochiul.

*

Cu lancea-n mână
în olatul morilor –
Cavalerul vântului.

*

În țară făr' de hotar –
rătăcitorul risipește-nchipuirea
urmând himera.

Acestea-s câteva gânduri, cu-ngăduința dumneavoastră, pe care le-am adunat în acest papirus, pe care binevoiți a-l primi ca ofrandă duhovnicească pe diaconescul altar sacru, de la mai puținul vostru frate-n cuvânt scris: Vasile Luțai, nedesăvârșitul.

Vișeu de Sus, 01.04.2017

Învierea în satul bunicilor

Miroase-a var stins în odaie,
A rufe-albite în leşie;
Cad lacrimi reci din corzi de vie,
Behăie-n ţarc o biată oaie.

Livada-n floare-i o beţie
De seve, crengile se-ndoaie
De-nmiresmări – solară ploaie
Cu raze moi de apă vie.

E cerul clar senin înalt,
Privighetoarea-n ram îngână
Psalmi noi pe portativ de lună
Dintr-un vechi crez străluminat
Care-n Lumină ne adună
Printr-un **Cristos a Înviat**!

Paula ROMANESCU

HRISTOS A ÎNVIAT! (Scrisoare de Paște)

Să vezi mereu partea plină a paharului. Dacă nu este orez, sticla de ulei e plină. Te doare o mână, dar vezi culorile lumii.

Păsările flămânde îți cer pâine. O rază de soare îți pătrunde în suflet. Te așteaptă o carte necitită. Ai câțiva prieteni care cred în tine, iar vorbele tale sunt aur curat pentru ei. Există măcar o persoană care n-ar putea trăi fără tine pe aceleași coordonate.

Da, suntem muritori, dar cine ar dori să trăiască precum o legumă? Atunci va fi o oboseală finală, însă până atunci auzi clopotele Învierii sau ale speranței. Oricum, viața e un mister, un dar, o magie. Lasă-ți sufletul în ritmul lui, alungă-i orice spaime, bucură-te de fiecare zi și pune în paranteză ura, invidia, materialul.

Să ai sărbători cu pace în suflet, care seamănă cu o simfonie nemărginită, tonică, lucidă și caldă.

Cu drag,
Alexandru Jurcan

Virgil Diaconu sau purtătorul de cuvânt al propriei singurătăţi

Aşa cum călătorului, zice-se, i-ar sta bine cu drumul, fie el, ideatic vorbind, chiar şi unul dintre acelea din spiţa celor smerit risipitoare, retractile, defensive, de întoarcere, deci – „pentru că aceasta înseamnă, necredincioşilor, acasă: îmbrăţişarea care te aşteaptă” –, simetric gândind, şi scriitorului, venindu-şi în sine şi nemaiputând „aştepta, la nesfârşit, un salvator”, îi va fi stând bine cu scrisul, mai ales atunci când acesta, devenit un adevărat fir ariadnic, are capacitatea, cel puţin, de a-i indica, pe şleau, ieşirea din labirintul lăuntric, din singurătatea întinsă pandemic fie şi numai de-a lungul micii eternităţi ce se naşte cu iz suveran între două bătăi ale inimii. Acest flic-flac nu de dragul retoricii îl facem, ci pentru a ne poziţiona scurt şi, sperăm, convingător, în toiul **Atelierului de fluturi**, adică în punctul nevralgic al recentei apariţii editoriale semnate de – l-am putea numi generic de această dată – scriitorul **Virgil Diaconu**.

„Atelierul de fluturi”, cartea pe care, astăzi, o avem în atenţie, este, în ansamblul său, mai degrabă o construcţie eclectică, atent structurată, gândită sub minuţia duratei, adusă în rotunjimi după capriciile pedante ale compasului, ţinută silitor la o cotă de control prestabilită/premeditată, dacă antenele nu ne înşală totuşi din cale afară, decât o creaţie în sens curent revelată, în care membrana visului vibrează simultan cu tăierea de panglică a dinamicii auctoriale sau cu plecarea autorului, vorba cuiva, *în căutarea eului pierdut* – paradoxal, poate; însă, dacă acceptăm cele înşirate mai sus, nu putem trece neobservat faptul că, aparentă sau nu, această ieşire ar putea să însemne o altă cădere într-o altă singurătate: cea a creaţiei pursânge. Lucru mărturisit, de altfel, chiar de dl. Diaconu: „Poetul ne-a lăsat singuri. Ceea ce se întâmplă cu mine acum este o pagină neagră.”

E lesne de observat, cu ochiul liber, fără strădania vreunui instrument optic, că „singurătatea” – care se metamorfozează, cu tensiuni oscilante, de-a lungul şi de-a latul acestei cărţi, greu de înrămat fidel, ca să nu spunem imposibil, în vreun gen sau specie literară; dar, oricum ar fi, se ştie că, de la romantici încoace, confiniile literare s-au diluat, au slăbit până aproape de stingerea lor –, este cuvântul-vedetă, cuvântul de ordine, cheia de boltă a demersului său, dar şi pontilul în jurul căruia se construieşte discursul, se închegă semantica, se consolidează simbolistica acestui cumul/tot excursiv. Singurătatea ca „munte”, „aceasta este singurătatea, marea de ea!”, singurătatea ca loc melodios de refugiu, singurătatea labirintică, singurătatea ca iluzie sau ca imediată irealitate, în sens donquijotesc, „eu mai caut şi acum Cavalerul pe care să-l înfrunt. Poate că ţinta mea eşti chiar tu” sau „Eu fabric iluzii, eternităţi pe care le fac cadou prietenilor mei cu diferite ocazii”, singurătatea ca entitate alonjată livresc, „viaţa mea se petrece între pagini” – şi iată că, vrând-nevrând, frizăm parametri încercaţi ipotetic, adineauri –, singurătatea ca determinantă defetistă, cu inserţii ecleziastice, oţioase, „cine priveşte astăzi în zare este întâmpinat de un munte... (iată reiterat simbolul!)” ş.a.m.d. Prin urmare, singurătatea se constituie ca fiind, în egală măsură, atât drama, cât şi trama „atelierului de fluturi”, de unde Virgil Diaconu, devenit, *ipso facto*, purtătorul de cuvânt al propriei singurătăţi, ne transmite, cu o voce subtil impostată în piagendo:

„Dacă vreunul dintre voi are sentimentul că a cuprins ceva de necuprins, acela se află sigur în îmbrăţişare.// Să nu crezi că îmbrăţişarea este numai a trupului. Trupul celui iubit poate pleca, îmbrăţişarea rămâne.// Casele noastre se sprijină pe îmbrăţişare. O casă fără îmbrăţişare este o casă pustie, singurătatea sparge pereţii.// Da, îmbrăţişarea este o singurătate învinsă./ Îmbrăţişarea este mai mare ca lumea..”

Amorsând şi dezamorsând această stare de lucruri sau, mai bine zis, acest continuu dute-vino al sinelui, intrat, parcă, în graţiile unui perpetuum mobile, Virgil Diaconu urmăreşte nu numai o (re)calibrare a lăuntrului, dar şi, paradoxal, una a singurătăţii ce urmează a-l umple – o pregăteşte, îi face loc, o cosmetizează, îi stabileşte limitele, îi armonizează duratele, ajungând, în cele din urmă, poate nu chiar să se îndrăgostească de ea, dar, cu siguranţă, să şi-o închipuie ca pe ceva faţă de care nimic mai mare nu poate fi închipuit; s-o demonstreze, deci, după un soi de *argument ontologic* propriu: „Muntele nu poate fi decât singur./ El priveşte în jur şi spune: nimeni asemenea./ Aceasta este singurătatea, marea de ea!”

Odată intrat în „atelierul de fluturi” – şi câtă amploare simbolistică nu are şi încă mai poate avea sfioasa lepidopteră! –, Virgil Diaconu adoptă stilul cameleonic şi: hibridizează textualist; poetizează; invocă mituri; produce dovezi; evocă detalii personale; îşi ranforsează livresc discursul; plăsmuieşte mituri; arată stăruitor, cu degetul determinist, cauzele, efectele; explică; scrie note de subsol; negociază dialecticile aparente; povesteşte, scoţând la suprafaţă filonul narativ; stabileşte cu-n suav ductus de condei fluxuri şi refluxuri metafizice; manipulează trama până la anverguri eseistice; ţine trena confesivă la nivel monologic, dar şi dialogic; nu-i scapă nimic; nu lasă nimic să-i scape; totul.

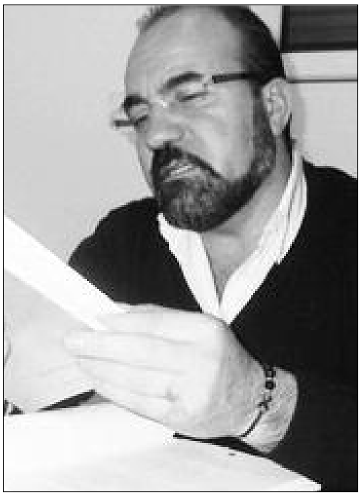
Una peste alta, „Atelierul de fluturi”, carte ce ţine trei secţiuni – „Portret cu cireşul în braţe”, „Absurdistan” şi, în fine, „O clipă de nemurire”, secţiune care cuprinde, printre altele, se cade să menţionăm, corespondenţa purtată cu dl. Constantin Noica – şi care îşi lasă cortina cu un interviu realizat de dl. Petruţ Pârvescu (poet talentat şi profund – trăitor discret, din câte ştim, la Botoşani) se încarnează aidoma unui triptic psihedelic, care, indiferent de natura şi cromatica luminaţiilor ce i se aplică, îşi dezvăluie ineluctabil autorul în diverse şi vivace ipostaze de ierarhizare a sinelui.

Asta-i!, pentru că, la urma urmei, ca să conchidem lovinescian, Virgil Diaconu este *poet, exclusiv poet, iremediabil poet*.

„Aplauzele care urcă scara până la mine sunt, desigur, discrete.” – mărturiseşte dl. Diaconu. Poate!, nu avem nici cea mai mică intenţie de a naviga în amonte, însă sperăm ca măcar aplauzele pe care i le transmitem, pe această cale, să le primească la o intensitate similară cu aceea la care au fost produse, pentru ca toate fericirile lumii să poată sta la un loc.

Ancelin ROSETI

Trei recenzii de **Romeo ROȘIIANU**

Lăcrimioara Iva sau provocarea metaforei în versul aforism

Un volum care musteşte de trăire ne propune poeta **Lăcrimioara Iva***, o carte puternic amprentată de propria viziune despre lume şi viaţă este aceasta, una cu iz existenţial, un filon filosofic străbătând paginile, de parcă poeta ar trăi starea iniţiatică din care vrea să împărtăşească lumină şi altora.

Un gest christic, o îngenunchere în faţa frumosului, în care poeta spală picioarele cuvântului cu fiece trăire şi gând, asta e starea ce te urmăreşte încă de la început în această carte, o subtilă împletire de poeme, fulguraţii de gând, cu tentă de haiku şi aforisme desprinse dintr-o lume proprie, dintr-o dată dezvăluită cunoaşterii.

Cu haina experienţei personale pe umeri şi în suflet, poeta ne provoacă încă de la început, ea acordând un spaţiu consistent stării euforice a iubirii, tema veşnicilor îndrăgostiţi umplând spaţii largi.

*Lăcrimioara Iva - *Dincolo de inimă sunt eu*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2017.

„Îndrăgostiţilor nu le pasă dacă timpul intră la apă, nici dacă timpul zboară. Aceştia trăiesc clipa, şi-atât!" – spune ea, dând astfel semnalul unor versuri în care tocmai aparenta cădere în descriptivism dă forţă imaginii de ansamblu.

E ca o luminare pe dinăuntru a ideii pe care o vrea conturată, ca o poveste de viaţă în aceeaşi măsură voind-o repetată, deşi alte versuri exprimă regretul, durerea, golul: „A fi îndrăgostit până peste cap înseamnă ceva, dar nu înseamnă nimic dacă acel cap sună a gol!", sau: „Între ceruri şi pământ, îndrăgostiţii plantează vise. Şerpii dau târcoale!", sau: „Decât să fii acceptat pentru o viaţă în ochii celuilalt, iscând surâsuri ironice, grimase, regrete... mai bine să fii acceptat în ochii celuilalt pentru o zbatere de pleoape, dar să fii acceptat în adâncurile sale sufleteşti!".

Există o anumită repetitivitate în tematica fulguraţiilor de gând şi simţire, dar una complementară, în care poeta arată pe de o parte că poate să abordeze aceeaşi temă din mai multe puncte de vedere, din mai multe direcţii, iar pe de alta că mânuieşte cu dexteritate de măiastru instrumentele cu care disecă ideea, imaginea.

„A fi îndrăgostit înseamnă să trăieşti clipa, lăsând-o să ia forma muntelui, a mării, a păsărilor, a viselor, şi apoi să o dăruieşti persoanei iubite" – spune ea, trăgând tuşe groase, de forţă imagistică.

Sacrificiul personal pentru binele persoanei iubite pare a fi actul ei de închinare, un mod de a fi marcat de trăiri religioase care înnobilează simţirea, gândul şi fapta.

„Luaţi cu treburile lumeşti, uităm să privim spre ceruri. Îngerii sunt luaţi cu treburile cereşti?", sau: „A pretinde celui care se declară îndrăgostit de tine fie şi numai o singură dovadă de iubire este ca şi cum ai pretinde Celui de Sus să-şi dovedească existenţa!", sau: „Duelul dintre viaţă şi moarte este inevitabil!", spune poeta într-o încercare de împăcare a oamenilor şi stărilor existenţiale, un îndemn la trăire intensă, chiar sub obsesia inevitabilei morţi născându-se dorinţa de-a exlora clipa şi de-a exploata momentul trăirii.

În acest spirit ea zice: „Drumul spre fericire este pavat cu înţelepciune!", sau: „Inima este un fel de planetă pe a cărei orbită se învârtesc sentimentele!".

Stările reflexiv meditative le găseşti la tot pasul în această carte, sfaturile poetei căpătând uneori valenţele unor strigăte de disperare, de parcă ea ar dori ca evenimentele negative din propria experienţă să nu mai fie trăite de nimeni din lume, prin acest sacrificiu spiritual voind să se asigure de armonie, pace şi tihnă.

Dincolo de această adevărată coloană vertebrală a cărţii, metafora gâtuie versurile aforism: „Mi-am legat visele de trena vântului şi am înţeles de ce zboară păsările!", sau: „curcubeu la orizont – pârtie de culori pentru vultur!", sau: „Mi-am învăţat degetele să mângâie, buzele să alinte, ochii să râdă.", sau: „Cuvintele celor îndrăgostiţi sunt prelungiri ale degetelor".

Este dovada clară că avem de-a face cu o poetă ce-a aprofundat deja exerciţiul liric, în viaţa ei flirtând mult şi cu poveştile şi cu poeziile pentru copii, fapt ce transpare şi din aceste versuri-gânduri, o anumită doză de didacticism străbătând multe din scrieri.

Şi prin această carte Lăcrimioara Iva face un pas mare spre maturitatea stilistică; faptul că scrie cu uşurinţă în mai multe partituri şi că le şi interpretează uşor denotă un îndelung exerciţiu, lucru, de altfel, confirmat de un debut târziu, dar în forţă, abia în anul 2009, cu trei volume de poezie, în acelaşi timp.

O altă dovadă importantă e faptul că poeta noastră a şi obţinut Premiul Filialei Arad a Uniunii Scriitorilor din România, care este o recunoaştere a valorii acestei poete insinuant provocatoare, dar şi o piatră de moară pe pana ei, o responsabilizare, dacă vreţi, una căreia îi face pe deplin faţă.

Nicolae Vălăreanu Sârbu şi respiraţia cuvintelor sale

Cu o carte a maturităţii ne provoacă de data asta poetul sibian **Nicolae Vălăreanu Sârbu***, cu o carte prin care se aşează definitiv în cartea de aur a poeziei româneşti.

Dacă anterioarele volume au fost evident şi substanţial marcate de o etapă întrucâtva firească a căutărilor, căutări marcate profund de treceri bruşte de la poemul cu tentă de haiku – adevărate fulguraţii de gând – la prozo-poeme sufocante, ei bine, acum avem de-a face cu o linie unitară, echilibru ce reflectă şi vorbeşte evident de o altă etapă, una a maturităţii sale lirice.

Până şi titlul vorbeşte de înţelepciune şi echilibru, **Respirăm în inima lucrurilor** ameninţând să fie o adevărată coloană vertebrală a scriiturii sale viitoare, o textură a cuvintelor aşa de finisată negăsind în volumele anterioare, volume apărute la edituri importante din ţară, unele premiate.

Sunt poeme subtil străfulgerate de-o vocaţie a sfârşitului – stare dată mai mult de vârsta biologică decât de cea lirică – poeme amprentate de înţelepciunea dată de-o viaţă parcursă la pas, etapă cu etapă, căutare cu căutare: „Am încărunţit tot căutând adevărul în surâsul femeii/ nedesluşind ascunsele taine de ea ori de mine/ şi păşind în seninătate sufletu-mi se va însenina.” (*Am încărunţit căutând adevărul*), spune el încă de la începutul cărţii, avertizându-ne asupra forţei mesajului pe care vrea să-l strecoare-n vers.

„Nervii nu-mi răscolesc trupul, ci gândul/ lăsându-l liber să zburde, îndepărtând orizonturile înguste,/ nu fiinţele de fiinţe”, sau: „Când voi migra în trupul femeii înger/ inima-mi va rămâne să bată ritmul/ pe care nimeni nu-l ştie.” (*Curbele zilei se ridică*), sau: „Voinţa ne-ngăduie lupta, îi pune sceptrul,/ mâinile deschid porţile galbene/ să treacă trăsurile toameni.” (*Semn de schimbare*), sau: „Viaţa ca o tăietură prin care curge universul/ îşi consumă dimensiunile celeste/ şi nimeni nu-i ucide timpul.” (*Sufletul nu-i o băutură fierbinte*).

Da, sunt versuri de forţă, versuri impregnate cu poveste de viaţă, versuri în care poetul ni se relevă ca artizan, fin chirurg disecând în măruntaiele poemului, tăieturile fiind făcute cu fineţe şi pricepere în miezul imaginii, îngăduind şi facilitând vizualizarea imaginii sugerate, conturate.

E pariul lui în acest volum, unul al esenţelor, unul în care cuvintele sunt încărcate de sensuri noi, unul în care poate ar vrea să comprime-n cuvinte cât mai puţine adevăruri. Un demers deloc sinucigaş cu atâtea metafore, din contră, mesajul devine fluid, uşor de receptat.

Logic, divinitatea îşi are locul ei de cinste-n substanţa poemelor, tema trădând, mă repet, vârsta biologică, însă poetul nu dramatizează, nu se văicăreşte. Dimpotrivă, versurile au forţă, imaginea e plină de valenţe noi, înţelepciunea şi experienţa acumulată revărsând bogăţie şi substanţă oricărui cuvânt.

„Dumnezeu trece singur,/ duce pe umeri cerul nostru de mâine,/ rupe cu mâinile pâinea cea de azi/ şi o împarte celor nevoiaşi”, sau: „Ce se întâmplă dacă o mamă îşi pierde copilul/ printr-o întâmplare stupidă/ nebănuită de nimeni?// Ai spune că aşa e voia Domnului/ cu îngerii pământeni”, sau: „Doamne, la tâmplele tale luminoase/ se-nchină şi îngerii căzuţi,/ oamenii privesc şi cu mâinile-n cruce/ se pun în genunchi şi ascultă/ în inimi iubirea li se-nfiripă/ şi bucuria se vede pe feţe.” Sunt trăiri strecurate-n vers, trăiri amprentate de o vieţuire în tinda bisericii, stilizări de acte şi gesturi ceremoniale uşor de decriptat numai de cel ce are experienţa pioşeniei, a vieţuirii şi pulsaţiei religioase, mistice.

O sarabandă de metafore ce trădează un îndelung exerciţiu liric, poetul ajungând acum un artizan, un bijutier ce pune-n valoare diamantele şoaptelor tocmai printr-un îndelungat proces de şlefuire.

Logic sau nu, inerentele intarsii filosofice nu întârzie să apară, poetul trăgând tuşe groase din convingerile personale, adesea afectate în redarea lor de o inexplicabilă cădere în descriptivism: „Lumea se mişcă depăşită de interese şi evoluţie,/ înghesuită în memoria fiecărei persoane/ în care se caută prea târziu/ nevoia voinţei de acţiune/ sub sceptrul bunăstării omului,/ al înţelegerii curgerii spre viitor,/ cu gândul înlăuntrul fiinţei/ la cine-i scurtează viaţa.” (*Cu gândul înlăuntrul fiinţei*), sau: „Prinşi în cleştele dintre sisteme cinice/ ca un reflux al declanşării de operaţii ireversibile/ vieţile noastre se hrănesc cu ameninţări/ dar nimic nu ne scuteşte de pregătirea încrederii/ în desfăşurarea împletirii firelor/ de care se leagă liniştea,/ astfel încât să nu se întâmple nenorociri.” (*Aspiraţie şi speranţă*).

Această atitudine uşor sfătoasă dăunează poemelor, iar căutarea unor preţiozităţi cu orice preţ atrage după sine respiraţii în mijloc de vers şi îngreunează lectura, fapt ce dăunează unităţii, întregului.

Dincolo de toate acestea, însă, Nicolae Vălăreanu Sârbu aduce în volumul *Respirăm în inima lucrurilor* o altfel de respiraţie a cuvintelor, o respiraţie ce înnobilează imaginea, dând valenţe nebănuite adesea, multe versuri fiind de-a dreptul memorabile.

Un pas mare în creaţia unui autor cu un îndelung exerciţiu liric, un poet care şi-a trecut întotdeauna trăirile prin furcile caudine ale cuvintelor, numai şi numai astfel descărcând în poem energii de nestăvilit şi unice.

*Nicolae Vălăreanu Sârbu - *Respirăm în inima lucrurilor*.

Silvana Andrada Tcacenco sau sufletul răscolit al poeziei

Cu o poezie copleşită de trăiri ne provoacă **Silvana Andrada Tcacenco*** în cel de-al doilea volum al său, cu o viziune clară şi proprie a introspecţiei, nu cu una de fotografiere a realităţii, a momentului.

Andrada ascunde între versurile acestei cărţi o îmbinare măiestuos făcută între emoţiile care îi creează starea propice eliberării prin scris – astfel amprentând momentul actului inspirativ şi creativ – şi starea reflexivă ce derivă din aceasta. De aici şi senzaţia că unele poeme sunt sfârşite brusc, iar ideea de a încheia volumul cu un poem sugestiv, astfel intitulat, dă greutate unei viziuni personale, investită vizibil cu valori din propriile trăiri sau din bagajul de viaţă şi cultură. E o provocare la profunzime, pagina lăsându-se greu întoarsă datorită investirii ei cu sensuri de viaţă şi moarte, de totul sau nimic.

*Silvana Andrada Tcacenco - *Eu tind spre fericire*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2017.

Eu tind spre fericire este un volum de explorare temerară a propriei lumi interioare – de parcă poeta şi-ar pune sufletul pe tavă, având speranţa îndreptăţită că lumea îl va mângâia, fără s-o-ncerce temerea că se poate şi altfel –, un volum în care cititorul devine parte activă şi implicată-n fiorul liric, o punte firească între mesajul spus făţiş şi cel doar subtil sugerat.

„Pe un pământ de umbre/ Şi de sublim frumos,/ Fugind din gânduri sumbre,/ Mă tot ridic de jos" – spune ea în poemul care dă şi titlul acestei cărţi, astfel antamând o stare, o punere în gardă asupra intenţiei vădite de radiografiere a lumii christice, redusă la nivel personal.

Tema sacrificiului traversează ca un adevărat fir roşu volumul, indiferent de modul în care poeta găseşte de cuviinţă să imortalizeze starea: „Căci nu eşti, n-ai fost să-mi fii într-o lume ca de ceară/ Unde respiraţia noastră flacără de foc omoară,/ Dar sub pala care-şi arde prin cenuşa ei trăirea,/ Pietrele rămân să ştie, unde am ascuns iubirea." (*Convoi de care*), sau: „În viaţa asta fug pe-o mare fără valuri,/ Mă poticnesc şi cad ca valul înspre maluri,/ Lăsaţi-mă acolo, să redevin nisip/ Şi mai apoi cuvântul să-mi recreeze chip." (*Gol de cer*), sau: „Eu şi cu mine, singuri şi acum,/ De lume ascunzându-ne în pace,/ Opriţi la o răspântie de drum,/ Ne împărţim cuvântul care tace." (*Noaptea miilor de licurici*).

Dincolo de substratul elegiac, marcant, profund, răscolitor – de parcă poeta vrea să ne facă părtaşii propriilor trăiri şi frământări – cu fiece pagină citită devine mai evident faptul că ea este racordată direct la pulsaţiile existenţiale şi că, exact ca într-un cadru ceremonial, iniţiatic, învăţăturile sunt fie spuse direct, ca o disecţie bruscă în real, fie subtil sugerate, ca într-un joc al emoţiilor.

Pe de altă parte, un alt filon care străbate volumul este cel reflexiv, unul în care poeta îşi asumă rolul de scrib al unei lumi nu tocmai propice visului şi poeziei, al unei lumi în care sufletul nu mai este monedă de schimb.

Cu încăpăţânarea bijutierului care ştie că un diamant devine cu atât mai valoros cu cât e mai mult şlefuit, Andrada ne provoacă adesea şi cu adevărate fulguraţii de gând, cu o scriitură rimată şi ritmată, adevărată respiraţie între poemele marcate de o filosofie existenţială ce se vrea reper pentru cei de după.

Aşa ajungem la poeme aforism, în care fiecare strofă este o cugetare, un gând plin de experienţă şi trăire, poeme în care, dincolo de forţa imaginii poetice, finalul de vers marchează în aceeaşi măsură prin prozaic şi esenţă, fără a se cădea însă în descriptivism: „Căderea întru sine,/ Un labirint de stele,/ În nopţile senine/ Din gândurile mele,// Lumini ameţitoare,/ Lumini ce au pierit,/ Iubirea o candoare/ Cu scop de infinit." (*Fără de tine cale*), sau: „Mă fascinează moartea,/ Căci în a ei tăgadă,/ Găsesc puterea lumii/ Cea care vrea să vadă." (*Mă fascinează viaţa*).

Marchează aplecarea asupra introspecţiei şi dexteritatea cu care sunt strecurate-ntre versuri, ca dintr-o greşeală nevinovată, adevărate învăţături şi învăţăminte. Place o astfel de scriitură, este reconfortantă şi, în aceeaşi măsură, îndeamnă la meditaţie. Tocmai de aceea, cu siguranţa şi dexteritatea medicului care taie ca să poată face bine, poeta jonglează cu stiluri şi sensuri poetice, arătând că se descurcă la fel de bine şi scriind în vers alb, dar şi cultivând rondelul, gen căruia îi alocă un număr consistent de poeme.

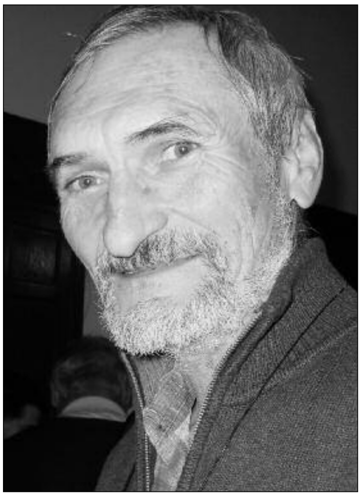
Astfel de teme autoimpuse mai găsim, ea oprindu-se cu atenţie mărită asupra „Rotondei", spre exemplu, dar fără a face vreo fixaţie. Aceasta e ori a „dăruirii", ori a „fericirii", îmbucurător fiind faptul că indiferent de jongleriile poetice şi stilistice la care se dedă, nu afectează în vreun fel substanţa şi unitatea volumului.

După volumul de debut *Adoptă-mă, pădure* (Editura Art Creativ, Bucureşti, 2016) – cu care a obţinut şi Premiul pentru debut la prima ediţie a Premiilor Internaţionale de literatură „eCreator" – Andrada vine acum cu un volum de maturitate, vizibil mai unitar tematic şi stilistic, ceea ce ne spune mult despre evoluţia ei personală, fapt care trădează îndelungul lucru în serviciul cuvântului, aplecarea asupra acestuia.

Cu dexteritate de magician jonglează acum Andrada Silvana Tcacenco printre sensuri şi imagini, uneori simpla sugestie ilustrând îndeajuns şi punând cu adevărat în lumină întregul, alterori reflectorul pus pe-o temă, gând sau simţire („poema", „rondel", etc) trădând abilitatea celui deja dedat la introspecţie, la profund, meditaţia fiind calea eliberatoare pe care păşeşte din ce în ce mai sigur.

Volumul *Eu tind spre fericire* este de departe o confirmare a unui destin egal cu el însuşi. El are cu atât mai multă forţă cu cât poeta pare a păşi pe vârfuri în poem, de teamă să nu-şi tulbure propriile gânduri, de teamă să nu trezească din reverie cititorul captiv.

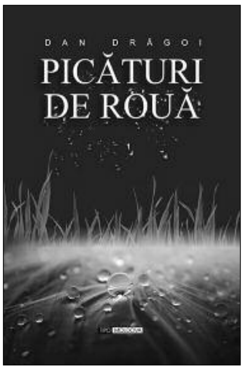
Dan Drăgoi – Alchimia *Picăturilor de rouă*

Moto:
„Lumină din lumină e singurul răspuns."
(Dan Drăgoi – *Răspuns*)

Dan Drăgoi s-a născut la 17 decembrie 1952 în satul Slănic, comuna Aninoasa, judeţul Argeş, şi a absolvit Facultatea de Horticultură din Bucureşti.

A debutat în anul 1978 cu volumul de poezii *Dreptul la demnitate*. După 38 de ani, în 2016, a recidivat cu alte versuri adunate în volumul *Lumini târzii*. De data aceasta, bariera poeziei s-a deschis, poetul publicând volumul **Picături de rouă**, colecţia *OPERA OMNIA poezie contemporană* (Editura Tipo Moldova, 2017), pe care îl comentez în continuare.

Picăturile de rouă reprezintă chiar poeziile. Ştim că aceste picături sunt apă pură, distilată, provenită din condensarea vaporilor în contact cu vegetaţia mai rece. Tot astfel poeziile reprezintă condensarea sentimentelor esenţializate în retortele sufletului. Autorul însuşi se închipuie un distilator alchimic pentru această operaţiune: „Eu însumi sunt al lumii creuzet" (*Violet*). Pentru Dan Drăgoi, poezia este sentiment şi ea este rodul inspiraţiei divine. În inima poetului condensează harul: „Inima mea este roua harului Sfânt." (*Inima mea*).

Tradiţionalist din fire, poetul este animat de patriotism, respect şi dragoste pentru familie şi credinţă. Nostalgia copilăriei reuneşte două simboluri importante din poezia lui Dan Drăgoi: roua şi lacrima amalgamate prin fluiditatea funciară. Lacrima provine şi ea din distilarea unor stări sufleteşti: „Desculţă aleargă peste hotare de flori/ Copilăria din carul cu rouă./ S-a îmbrăcat, peste timp, în albe ninsori,/ Şi s-a ascuns într-o lacrimă nouă." (*Copilăria din carul cu rouă*). Strămoşii reprezintă repere pe linia continuităţii neamului iar satul natal este aşezat în centrul lumii: „Mi-e dor de satul meu din munţi,/ Şi îl adun fărâmă cu fărâmă./ Şi de străbunii mei pierduţi,/ Uitaţi, demult, sub ierburi şi ţărână." (*Mi-e dor*).

Mama simbolizează un scut de protecţie divină: „Mama mea, dulcea mea, vei rămâne în marea poveste./ Clipa albastră ce ne petrece ne poartă spre creste./ Fiecare amintire mă doare, fiecare suspin./ Mama mea, cât mai eşti, mă-nsoţeşte un înger divin." (*Mama mea, dulcea mea*).

Poezia de dragoste curată stă sub semnul vegetalului şi al divinului. Nimic senzual, sentimentul este spiritualzat: „Când braţul mi te cere cu sfială,/ Tu stai ascunsă-n ultima petală.// În ochii tăi stau îngerii la pândă -/ Şi orişice petală ar vrea ca să te vândă.// Doar eu cerşesc la fiecare poartă/ Petala ta, ce îngerii o poartă." (*În ochii tăi stau îngerii la pândă*).

Clopotul de lacrimi închizând hohotul de plâns constituie o metaforă puternică şi surprinzătoare pentru dragostea neîmpărtăşită: „Lacrima ta căzută-n tăcere/ este ultima mea mângâiere./ Lacrima ta trecută prin mine/ lasă în urmă un potop de suspine.// În această mare de lacrimi înot,/ Să ajng la mal nu mai pot./ De azi, sunt singur sub cerul promis./ Te-aştept într-un clopot de lacrimi închis." (*Clopot de lacrimi*).

Dar tema principală a poeziei lui Dan Drăgoi o reprezintă credinţa creştină: „Da, Doamne, trec hotarul iar la Tine,/ Ascuns în flori, petale sau stamine./ Eu sunt un nor într-un decor cu îngeri,/ Când sub coroana grea de spini Tu sângeri." (*Hotarul*). Iubirea creştină îi călăuzeşte paşii pin viaţă: „El a ales să vorbească atât de puţin,/ Dar iubirea-i curată am răsplătit-o cu chin./ El a deschis drumul sfânt împlinirii,/ Dăruindu-ne mantia iubirii." (*El a ales*). Preceptul „Iubeşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi" se dovedeşte din plin în cazul lui Dan Drăgoi: „În duşman să iubeşti Iisusu-ul din el./ Dacă-l urăşti, îl ucizi fără vină./ Urăşti mai mulţi, e un adevărat măcel./ Iubeşti mai mult, te-mbraci în lumină." (*Îmbrăcat în lumină*).

Lumina devine simbolul principal al liricii poetului. Ea se regăseşte în centrul regimului diurn al imaginarului, caracterizat prin seninătate, dreptate şi spirit cavaleresc: „Eu, având cheia, pot să fac lumină/ Şi întunericul să-l răstignesc./ Când sap la temelia de lumină,/ Numai în raze pot să te găsesc." (*Ivirea*).

Poetul se arată uimit la creaţia armonioasă a lumii de către Dumnezeu. Şi uimirea constituie motorul imobil al oricărei poezii: „Doamne cât de frumos ai făcut pământul!/ Nu mă mai satur de el şi îl cânt./ Ai zămislit soarele, luna, marea şi vântul./ Şi pe toate le-ai cuprins în cuvânt." (*În cuvânt*). Dar şi poetul este un creator al lumilor imaginre, cuprins de focul mistuitor al harului divin.

Poezia lui Dan Drăgoi este poezia bunului simţ şi a umanismului cald. Alchimia *Picăturilor de rouă* consacră un poet autentic.

Lucian GRUIA

S-au întâmplat la Centrul Cultural Piteşti

■ 3 mai: Lansarea volumului istoric *Biblia Românilor. Volumul 2. Cum trebuie să unim Basarabia?,* de Cristian Harnău. Coordonator: referent Marius Chiva, redactor-şef revista-document *Restituiri-Piteşti*.

■ 4 mai: Clubul literar-artistic *Mona Vâlceanu*; invitată scriitoarea Ana Calina Garaş, cu volumul de proză *Brâncuşi. Prinţ al formei pure*.

■ 8 mai: Simpozionul cu tema *Turcia între sultanat şi democraţie*, în cadrul dezbaterilor publice lunare sub genericul *Lumea Azi*. Organizator: Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie *Armand Călinescu* şi redacţia revistei-document *Restituiri-Piteşti*.

■ 9 mai: Manifestări dedicate Zilei Europei. Organizator: Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti.

■ 11 mai: Conferinţa cu tema *Civilizaţia geto-dacică şi lumea romană în secolele I î. Hr şi I d. Hr.*, susţinută de conf. univ. dr. Constantin Bărbulescu. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Facultatea de Teologie, Litere, Istorie şi Arte Piteşti.

■ Manifestări dedicate Zilelor Municipiului Piteşti: 11 mai – Lansarea romanului *Ochii mei prelungesc Câmpia Timpului*, de Sorin Calea. Coordonator: Carmen Elena Salub; 13 şi 14 mai – Concursul Naţional de Dans Sportiv *Dansul Florilor*, ediţia a 29-a. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Clubul *Total Dance*. Coordonatori: coregrafii Corina şi Alfred Schieb.

■ 15 mai: Colocviul cu tema *Frumosul şi urâtul în istorie*. Organizator: Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie *Armand Călinescu* şi redacţia revistei-document *Restituiri-Piteşti*. Coordonator: istoricul Marin Toma.

■ 16 mai: Simpozionul cu tema *Riscurile democraţiei*. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Facultatea de Ştiinţe Economice şi Drept Piteşti.

■ 17 mai: Cenaclul *Armonii Carpatine*. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti, Liga Scriitorilor Români şi de Expresie Română de Pretutindeni-Filiala Argeş, redacţia revistei *Carpatica* şi Grupul Vocal *Armonia*.

■ 18 mai: Lansarea volumului de proză cu titlul *Manual de utilizare a omului*, de Ionuţ Copil. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Fundaţia literară *Liviu Rebreanu*.

■ 19 mai: Lansarea cărţii electronice *Biserica Domnească Sfântul Gheorghe*, de Octavian Dârmănescu. Organizator: Centrul Cultural Piteşti.

■ 19 şi 20 mai: Festivalul Coral Internaţional *Emanoil Popescu*, ediţia I. Organizatori: Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti, şi Asociaţia Culturală D.G. Kiriac. Coordonator: dirijorul George Paraschivescu, director al festivalului.

■ 20 mai: Concursul Municipal de Balet şi Gimnastică Ritmică, ediţia I. Organizator: Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti. Coordonator: profesoara Nicoleta Andrei.

■ 21 mai: Spectacol de muzică tânără, sub genericul *Carnavalul tinereţii*, susţinut de Ansamblul Folcloric de Copii *Zavaidoc*, Grupul Folk P620, copii şi tineri de la cursul de chitară din cadrul Centrului Cultural Piteşti, Trupa de Rock RANA, Ansamblul Folcloric ELLADA şi Grupul Vocal FILIA din cadrul Comunităţii Elene din Piteşti. Organizator: Centrul Cultural Piteşti.

■ 22 mai: Vernisajul expoziţiei de pictură *Costel Butoi - In Memoriam*. Organizator: Centrul Cultural Piteşti.

■ 23 mai: Întâlnirea literară lunară sub genericul *Printre cărţile oamenilor de cultură argeşeni*; invitat profesorul-poet Constantin Vărăşcanu. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Inspectoratul Şcolar Judeţean Argeş.

■ 25 mai: Lansarea volumului de versuri *Vorbe dichisite*, de Nicolae E. Branişte. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Liga Scriitorilor Români şi de Expresie Română de Pretutindeni-Filiala Argeş.

■ 29 mai: Simpozionul cu tema *Ce urmează după Homo Sapiens?* Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Direcţia Judeţeană pentru Cultură Argeş. Coordonator: publicistul Cristian Cocea, directorul Direcţiei Judeţene pentru Cultură Argeş.

■ 30 mai: Proiectul cultural-educativ sub genericul *Poveşti de viaţă-poveşti de suflet cu Denisa Popescu*, invitat - istoricul Cornel Popescu. Organizator: Centrul Cultural Piteşti.

■ 31 mai 2017: Manifestări cultural-educative cu specific chinezesc, prilejuite de Ziua Internaţională a Copilului, susţinute de elevi de la Şcoala Gimnazială *Marin Preda*, Şcoala Gimnazială *Matei Basarab* şi Liceul de Arte *Dinu Lipatti* Piteşti. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Asociaţia de Prietenie Chinaro.

● APARIŢII EDITORIALE: Revista lunară de literatură CAFENEAUA LITERARĂ (nr. 5/2017), Revista lunară de cultură ARGEŞ (nr.5/2017), Publicaţia lunară INFORMAŢIA PITEŞTENILOR (nr. 5/2017), Revista-document RESTITUIRI-PITEŞTI (nr. 2 (44)/2017).

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti

sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti

Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Redactori: Nicolae EREMIA
Gheorghe FRANGULEA
Ion PANTILIE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU
Corespondenţi:
Elisabeta BOŢAN (Spania)

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Liliana RUS

Tehnoredactare:
Simona FUSARU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013,
Piteşti
Tel./fax: 0248/216348

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra conţinutului textelor revine autorilor, conform legii.
Autorii pot avea şi alte opinii decât ale redacţiei.

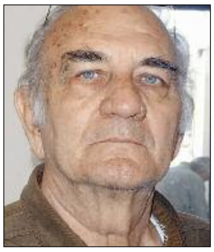
Manuscrisele primite
la redacţie nu se înapoiază.

Tiparul executat la
S.C. Tiparg S.A.,
tel.: 0248/221.348,
e-mail: office@tiparg.ro.

Poartă spre lumină

Acesta este titlul noii expoziţii de pictură a lui Ion Pantilie, vernisată în ziua de 3 mai, la Galeria de Artă *Metopa* din Piteşti.

Încă de la început, din tinereţe, Ion Pantilie a avut două trasee picturale distincte: pe de o parte, pictura lui a dat atenţie naturalului şi obiectualului, lucrările sale fiind peisaje, naturi moarte, nuduri sau portrete, iar pe de altă parte el a creat o serie de picturi nonfigurative, amintind de arta abstractă.

În ultimii 15 ani, nonfigurativul a câştigat în mod vizibil teren, devenind singura artă care trezeşte pensulele şi îl pune pe artist la lucru. Căutările lui Pantilie, deşi mai toate lucrările au drept „suport” o figură geometrică – pătrat, romb, ovoid –, sunt în teritoriul culorii şi, fireşte, al raportului dintre ele. Culorile alese sunt galbenul, oranjul, roşul violetul, mai rar verdele, cu toate conduse spre griul lor şi spre raportul foarte apropiat cromatic dintre ele. Impresia generală este aceea de pictură subtilă, spirituală.

E drept că şi pictura mai veche, care amintea de lumea materială, era parţial îndatorată tendinţelor abstracte şi căutării subtilităţilor cromatice. Ca şi Horea Mihai sau Gheorghe Pantelie, mai ieri, Ion Pantilie pare să ne spună că pictura e *altceva*, o căutare, o poartă spre lumină, spre

spiritual; un tărâm spiritual despre care nu putem spune că este dincolo decât în măsura în care suntem capabili să îl descoperim aici, dincoace, în noi înşine.

Virgil DIACONU

Simfonia Lalelelor, *sau* Liber la frumuseţe

Sărbătoarea brand a urbei piteştene, desfăşurată în zilele de 21-23 aprilie, a ajuns, anul acesta, la cea de-a 40-a ediţie. Debutul Simfoniei Lalelelor l-a constituit tradiţionala Paradă a Florilor, în care au evoluat, pe traseul Piaţa Primăriei – Casa Cărţii, preşcolarii de la mai multe grădiniţe din Piteşti şi localităţile limitrofe, elevi şi studenţi, care au însoţit impresionantele care alegorice.

În pavilionul expoziţional Casa Cărţii a avut loc expoziţia florală propriu-zisă, iar intrarea a fost liberă. Zecile şi zecile de comercianţi de flori, pomi ornamentali, bulbi şi seminţe, au scos însă expoziţia şi în stradă, făcând în acest fel din centrul oraşului Piteşti o grădină de flori.

La deschiderea Simfoniei lalelelor au fost prezenţi ambasadorul Republicii Belarus în România, Andrei Grinkevich, consulul onorific al României în Elveţia, Marinela Somazzi Safta, şi nunţiul apostolic în România, Miguel Maury Buendía. Au participat totodată şi delegaţi din Republica Moldova, Serbia, Turcia, Suedia, Olanda, Portugalia, Palestina şi Grecia; şi, fireşte, parlamentari de Argeş, oficialităţi judeţene şi locale.

Un spectacol de artificii, un spectacol al fântânii muzicale din Piaţa Primăriei, „Crosul lalelelor”, de sâmbătă dimineaţa, expoziţia de vehicule de epocă Retro Mobil, din zona centrală, spectacolul susţinut de Sore şi Smiley, sâmbătă seara, în Piaţa „Vasile Milea”, au fost doar câteva dintre manifestările dedicate Simfoniei Lalelelor. (**C.L.**)

Cafeneaua literară este membră **APLER** şi **ARPE**.

Vizitaţi Cafeneaua literară la adresa www.centrul-cultural-pitesti.ro